24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
ОКТЯБРЬ
7
ЫТЛАРИКУН
236 (5951) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, перлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН

УКАЗĔ

4-мĕш штурмовой авиаполк командирне С. Г. Гетьман майора Совет Союз Геройĕн званине парасси çинчен

Нимĕç захватчикĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳ фронтĕнче Командованин боевой заданийĕсене кăтартуллăн пурнăçа кĕртнĕшĕн тата çак ĕçре хăюллăхпа паттăрлăх кăтартнăшăн, **Ленин** орденĕ тата **«Золотая Звезда»** медалĕ парса, 4-мĕш штурмовой авиаполк командирне Семен Григорьевич **Гетьман** майора **Совет Союз Геройĕн** званине парас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти октябрĕн 4-мĕш.

Спортăн хĕллехи сезонĕ умĕн

Хĕл çитесси нумаях юлмарĕ. Шартлама сивĕ, хаяр çил-тăманлă кунсем—акă мĕн кĕтет Германи фашизмне. Çитес хĕлĕн сивĕ çанталăкĕ гитлерла вăрă-хурахсене халех çӳçентерме тытăнчĕ. Çавăнпа та çиçĕм пек хăвăрт пырса çапса вăрçа виç-тăватă уйăх хушшинче вĕçлеме ĕмĕтленнĕ фашистсем халĕ ĕнтĕ пикенсех хĕле хатĕрленме тытăнчĕç.

Хăйĕн тăван çĕршывне усал тăшманран хӳтĕлесе хăварма отечественнăй аслă вăрçа çĕкленсе тухнă совет халăхĕ çитес хĕле кĕтсе илме тĕплĕн тата шанчăклăн хатĕрленсе пырать. Вырăс халăхĕшĕн нимĕнле сивĕ те хăрушă мар, вăл сивĕ çанталăка, çав сивĕ çанталăк условийĕсенче çапăçма хăнăхса çитнĕ. Хĕрлĕ Çар сивĕ хĕлĕн хаяр условийĕсенче çапăçма паха опытсем пухрĕ. Совет воинĕсем граждăн вăрçин хĕллехи сивĕ çулĕсенче ютçĕршыв интервенчĕсене тата белогвардеецсене хирĕç паттăррăн çапăçрĕç. Иртнĕ çулти сивĕ çанталăк та белофинсене çĕмĕрсе тăкма пирĕн Хĕрлĕ Çар боецĕсене кансĕрлеймерĕ.

Хĕллехи вăхăтра вăрçă вăрçма войскăсене ятарласа вĕрентсе хатĕрлени, уйрăмах йĕлтĕрпе çӳресе çапăçма хăнăхтарса çитерни кирлĕ. Йĕлтĕрпе çӳреме лайăх вĕренсе çитмесĕр, хĕллехи условисенче ăнăçлăн çапăçма май çук.

Йĕлтĕр спорчĕ çынна çирĕп, тӳсĕмлĕ пулма хăнăхтарса пырать. Хĕллехи вăхăтра тĕрлĕ условисенче тата тĕрлĕ хĕçпăшалпа çапăçмалла пулать. Çавăнта та кашни пулас боецăн йĕлтĕрпе çӳреме çеç мар, унпала усă курса тăшмана сисмен çĕртен хăвăрт пырса çапма те пĕлмелле.

Йĕлтĕр спорчĕ кашни çулах халăх хушшинче ытларах сарăлса пырать. Спорт мастерĕсен йышĕнче йĕлтĕр спорчĕ енĕпе мухтава тухнă рекордсменсем палла вырăн йышăнаççĕ. Вĕсем халь отечественнăй вăрçăн фрончĕсенче хăйсен хăюллăхĕпе çирĕплĕхне кăтартса çапăçаççĕ. Çав спортсменсен хисеппĕнче пирĕн земляксем—физкультурниксем Васильев, Сергеев, Филиппов тата ытти юлташсем пур. Чăваш Республикинчи физкультура организацийĕ Хĕрлĕ Çара валли çирĕп сывлăхлă тата пултарулă боецсем йышлăн хатĕрлесе пачĕ.

Отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче йĕлтĕрĕн оборонăллă пĕлтерĕшĕ татах та ӳсрĕ. Совет Союзĕнчи кашни гражданин йĕлтĕрçĕ пулмалла, вăл çулсемсĕр, вăрман, çырма-çатрасем урлă йĕлтĕрпе каçса çӳреме вĕренсе çитмелле. Çак кунсенче халăха пурне те обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентесси пуçланчĕ. Ĕççыннисене çар ĕçне вĕрентес çĕрте те çынсене йĕлтĕрпе çӳреме массăллăн хатĕрлесси палла вырăнта пулма тивĕç.

Физкультурăпа Осоавиахим организацийĕсем тата спорт обществисем çынсене йĕлтĕрпе çӳреме вĕрентес ĕçе пуçарса пыракансем пулмалла. Вĕсен хальхи вăхăтри тĕп задачи спортăн хĕллехи сезонне хатĕрленесси пулса тăрать. Йĕлтĕрсемпе спорт инвентарĕсене çителĕклĕ таран хатĕрлемелле, кивvисене юсамалла, йĕлтĕр маçĕ кирлĕ таран хатĕрлесе хумалла. Вăхăт нумаях юлмарĕ. Çавăнпа та хĕллехи сезона хатĕрленес çĕрте кашни кунпа пĕлсе усă курни кирлĕ.

Республикăри хăшпĕр спорт обществисемпе физкультура коллективĕсем хĕле хатĕрленес тĕлĕшпе чылай паха ĕçсем турĕç. Йĕлтĕрçĕсене йышлăн вĕрентсе хатĕрлеме кадрсем—инструкторсем нумай кирлĕ. «Спартак» спорт обществи çакна тĕрĕс ăнланса илнĕ. Вăл йĕлтĕр спорчĕ енĕпе курссем организацилесе инструкторсем вĕрентсе хатĕрленĕ. Йĕлтĕрсене шута илсе вĕсене тĕрĕслесе тухнă, йĕлтĕр станцине йĕркеленĕ. Çавăн пекех «Медик» тата «Буревестник» спорт обществисем те хăйсен коллективĕсенче йĕлтĕрсемпе спортăн ытти инвентарĕсене йĕркелес ĕçе тытăннă. Физкультурăпа спорт ĕçĕсен республикăри комитечĕ çак кунсенче штыкпа тытăçса çапăçас тата граната ывăтас спортсене сарса пырас тĕлĕшпе семинарсем туса ирттерет.

Анчах хĕле хатĕрленес ĕç пирĕн республикăра çителĕклĕ пырать тесе калама çук-ха. Спорт обществисемпе физкультурăн вырăнти коллективĕсем çак питĕ те пысăк тата ответлă ĕçе тивĕçлипе туса пыма пурте мар тытăннă. Уйрăмах ку ĕçе комсомол организацийĕсем çителĕксĕр хутшăнаççĕ. Спортăн хĕллехи сезонне пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илесси—пĕтĕм общественноçăн ĕçĕ. Çавăнпа та ку ĕçе, физкультура организацийĕсемсĕр пуçне, комсомолпа профсоюз тата Осоавиахим организацийĕсен те активлăн хутшăнмалла. Партипе совет организацийĕсен çак ĕçре вĕсене куллен пулăшса пымалла.

Пиншер, вуншар пин çынна йĕлтĕрпе çӳреме вĕрентсе хатĕрлес тесен, пире йĕлтĕрсем нумай кирлĕ пулаççĕ. Чăваш АССР Совнаркомĕ йышăннă тăрăх, вырăнти промышленноçăн предприятийĕсемпе промкоопераци артелĕсем 1942 çулти январĕн 1-мĕш тĕлне вуншар пин мăшăр йĕлтĕрсем туса хатĕрлемелле. Республика валли йĕлтĕр çителĕклĕ хатĕрлесси вĕсенчен килет. Çакна вĕсен ăнланса илсе правительство заданине вăхăтра пурнăçлас пулать.

Çаксемпе пĕрлех физкультура коллективĕсен йĕлтĕрсене вырăнтах туса хатĕрлес ĕçе тытăнмалла. Кашни физкультурник, Осоавиахимăн кашни членĕ хăйне валли пĕр мăшăр йĕлтĕр тума пултарать. Харпăрхăй туяннă йĕлтĕрсене пĕтĕмпех шута илмелле, вĕсемпе тĕплĕн усă курмалла. Йĕлтĕрсем аякран кӳрсе килессе шанса ним тумасăр ларас йăлана пăрахмалла, вырăнти мĕнпур пек майсемпе усă курма тытăнас пулать.

Вăхăта вăраха ямасăр тренировка ĕçне тытăнмалла. Пулас йĕлтĕрçĕсене йĕлтĕр пайĕсем тата унăн теорийĕ çинчен каласа памалла. Вăрмансем, çырма-çатрасем тăрăх йывăр çанталăксенче походсем ирттерсе, ĕççыннисене тӳсĕмлĕ, кирек-мĕнле йывăрлăха та тӳссе ирттерме, хĕллехи походсенче пулма хăнăхтарса пырас пулать. Аслă полководец Суворов «Вĕренӳре йывăр пулсан, çапăçура çăмăл пулать» тенине пирĕн яланах асра тытмалла.

Хĕллехи сезона хатĕрленес ĕçсене юр çăвиччен пĕтĕмпех туса çитерес пулать. Çакна тусан эпир пирвайхи юр çинех практикăллă занятисене тухма пултаратпăр. Хĕллехи пĕр куна та ахаль сая ямалла мар—çакăн пек задача тăрать кăçал йĕлтĕрçĕсем умĕнче.

ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн пленумĕ

Октябрĕн 4—5-мĕшсенче ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн черетлĕ XII пленумĕ пулса иртрĕ. Пленум виçĕ ыйту сӳтсе-яврĕ: «Июль, август тата сентябрь уйăхĕсенче парти ретне илес тĕлĕшпе тунă ĕçсен результачĕсем», «ССР Союзĕнчи граждăнсене пурне те обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентесси çинчен Оборонăн Государственный Комитечĕ йышăннă постановленине пурнăçа кĕртмелли мероприятисем» тата «Хулана хĕле хатĕрлесси çинчен».

Романова, Федоров тата Золотников юлташсен доклачĕсем тăрăх пынă пренисенче ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕсем Чарыков, Пивоваров юлташсем, Чăваш АССР Совнаркомĕн председателĕ Сомов, Чăваш АССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ Андреева, Чăваш АССР Совнарком председателĕн заместителĕ Харитонов, Шупашкар хулин Çар Комиссарĕ Моргунов, Стуриков (топливо промышленность управленин начальникĕ), Соколова (ялхуçалăх институчĕ), Дьяконов, Никулин (Хлебтрест), Алексеев (парти хула комитечĕ), Потапов (НКВД), Герасин (столовăйсемпе ресторансен тресчĕ), Михайлов (Шупашкар вăрманпромхозĕн директорĕ), Антонов (водосвет), Макаров («Красная Чувашия»), Коршунов (пожарнăй команда), Новиков юлташсем тухса каларĕç.

Пленум кун йĕркинчи ыйтусем тăрăх тивĕçлĕ решенисем йышăнчĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Октябрĕн 4-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Октябрĕн 4-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç пĕтĕм фронтра çапăçнă.

Октябрĕн 2-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче противникăн 51 самолечĕпе 2 аэростатне персе антарнă. Пирĕн 19 самолет пĕтнĕ.

Мускав патĕнче октябрĕн 3-мĕшĕнче нимĕçсен 3 самолетне тата октябрĕн 4-мĕшĕнче нимĕçсен 5 самолетне персе ӳкернĕ.

Баренцово тинĕсĕнче противникăн 3 транспортне путарнă.

* * *

Темиçе куна пынă вăйлă çапăçусенче Харитонов командирăн чăсĕсем Румынин 8-мĕш кавалери бригадине тата нимĕçсен 399-мĕш пехотнăй полкне йывăр сухату кӳнĕ. Противникăн темиçе çĕршер салтакĕсемпе офицерĕсем вилнĕ тата аманнă. Хаяр çапăçусем пулса иртнĕ уйхирсемпе çулсем тăшманăн ванса пĕтнĕ танкĕсемпе, автомашинисемпе тата орудийĕсемпе витĕннĕ. Пирĕн чăсĕсем тытса илнĕ трофейăсем: 3 танк, 20 оруди, 60 ытла пулемет, минометсем, автоматсем, мотоциклсем тата автомашинăсем нумай, 200 пине яхăн патрон, темиçе пин артиллери снарячĕсем, 500 винтовка тата ытти çар пурлăхĕсем нумай. Трофейăсене шутласси малалла пырать.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн самолетсем нимĕç кавалерин 2 эскадронне, пехотăн 2 ротине, 64 автомашинăна тата 25 орудие пĕтерсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче противникăн 7 самолетне тата 2 аэростатне персе антарнă.

* * *

Пирĕн самолетсем Полтава хулин районĕнче нимĕç колоннисем çине штурмласа пырса тапăнса нимĕç пехотин пĕр батальонне, 4 танкне тата 44 автомашинине пĕтерсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче противникăн 4 самолетне персе антарнă.

* * *

Х. хулин районĕнче пирĕн пĕр авиагруппа противникăн 2 ротине, 45 автомашинине тата артиллерин 6 батарейине пĕтерсе тăкнă.

* * *

Гитлерла çынçиенсем хăйсем тытса илнĕ совет районĕсенче тискер-кайăкла ĕçсем туса пыма халĕ те пăрахмаççĕ.

Кировоград облаçĕнчи Глиняная тата Диковка ялĕсенче фашистсем халăхран ялхуçалăх продукчĕсене тата килти япаласене йăлтах туртса илнĕ. Чернигов облаçĕнчи Остер районĕнчи Выползово тата Карпиловка ялĕсене фашистсем ним юлмиччен çĕмĕрсе пĕтернĕ. Фашистла мерзавецсем пур çĕрте те талккишĕпех çаратаççĕ тата хӳтлĕхсĕр мирлĕ халăха халиччен илтмен тискер майсемпе асаплантараççĕ. Киев облаçĕнчи Чернобыльски районри Слободка ялĕнче фашистсем Нечуйко колхозникăран сĕт ыйтнă. Çавна хирĕç Нечуйко юлташ: «Эсĕр манăн ĕнене туртса илсе кайрăр ĕнтĕ, сире валли сĕт эпĕ ăçтан тупăп вара?» тесе каланă. Çакăншăн фашистсем колхозницăна вĕлерес патне çитиех хĕненĕ те, кайран унăн çуртне çунтарса янă. Днепропетровск облаçĕнчи Верхнеднепровск районĕнчи Бородаевка ялĕнче фашистсем пур хĕрарăмсемпе хĕрсене те ирĕксĕрленĕ. Серники ялĕнче нимĕçсен карательнăй отрячĕ колхозниксен пысăк группине пухнă та вĕсене ним сăлтавсăрах пулеметсенчен персе вĕлернĕ.

* * *

Ленинград облаçĕн нимĕçсем оккупациленĕ районĕсенче çапăçакан партизансен темиçе отрячĕ нимĕçсен фашистла войскисене хирĕç пĕр уйăх хушши кĕрешнĕ вăхăтра Германин 106 офицерне, вăл шутра пĕр генерала, 1810 салтакне вĕлернĕ тата нимĕçсен 2 чăсĕн штабне çĕмĕрсе тăкнă. Хăюллă партизансем çавăн пекех тата противникăн материаллă чăсне те чылай пĕтернĕ. Фашистсене хирĕç пулнă çапăçусенче партизанла отрядсенчи боецсем тăшманăнне 6 самолет, 2 танк, 10 бронемашина, 2 пулемет, минометсем, 207 грузовой автомашина, вăл шутра 35 машини боеприпассем тиенĕ тата 30 машини горючи турттарса пынă пулнă, 16 çăмăл автомашина, штабсен 6 машинине, 58 мотоцикл, 70 велосипед, моторлă 2 кимĕ пĕтерсе тăкнă, боеприпассем усракан 4 склада взрыв туса сирпĕнтерсе янă тата бензин тултарнă 230 пичкене çунтарса янă. Чугунçулсем тата шоссе çулĕсем çине нумай çĕрте партизансен отрячĕсем тăтăшах тапăнаççĕ. Юлашки кунсенче нимĕçсен чугунçул тăрăх илсе пыракан 7 составне тата темиçе дрезинине партизансем ӳпĕнтерсе янă, чугунçулăн 3 кĕперне çĕмĕрсе тăкнă тата 6 çĕрте чугунçул линисене сӳтсе тăкнă. Шоссе çулĕсем çинче 30 кĕпере ытла сирпĕнтерсе янă. Партизансем продовольствин 9 базине тата нимĕç салтакĕсем пурăнакан 22 çурта тивретсе çунтарса янă, противник чăсĕсем хушшинчи телефон çыхăнăвĕн линийĕсене 116 çĕрте сиенленĕ.

* * *

ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçа сивлесе çыракан çырусене нимĕç салтакĕсем хăйсен тăванĕсенчен тата хăйсен паллакан çыннисенчен час-часах илме пуçланă. Вĕлернĕ нимĕç салтакĕсем çумĕнче тупнă çырусенчен хăшпĕр вырăнсене илсе кăтартатпăр. Шарлоттенбургран Гертруда çапла çырать: «Çак тĕнчере тĕрĕсмарлăх пур. Вăрçăра пĕрисем услам илсе пуйса пыраççĕ, теприсен вара уйхирсенче, пылчăклă çĕрте кунĕн-çĕрĕнех çапăçма, хăйсен шăммисене хурса хăварма тата пурнăçне парса хăварма тивет. Ĕнер (сентябрĕн 2-мĕшĕнче) Штарке мана: Хĕвелтухăçĕнче вилнисен шучĕ пирĕн пĕр миллион та 200 пин çынна çитнĕ ĕнтĕ, тесе каласа пачĕ. Аманнисем мĕн чухлĕ пулĕ тата? Шухăшлама та хăрушă». Вильгельм Хюттер салтакăн арăмĕ упăшкинчен: «Çак вăрçă хăçан пĕтĕ-ши? Пурте ывăнса тата асапланса çитрĕмĕр ĕнтĕ» тесе ыйтать.

Гарти Сылиш салтакăн арăмĕ упăшкине çапла пĕлтерет: «Эпĕ хамăран сводкăсене итлеме пăрахрăм ĕнтĕ, унта Россия çинчен нумайрах калаççĕ. Эсĕ те унта пулнине пĕлсе тăнă пирки, çав сводкăсем мана асап кăна кӳреççĕ. Хĕвелтухăçĕнчи вăрçăн хăрушлăхĕсем çинчен шухăшласан—хăракана еретĕн». Вернер Гепперттăн арăмĕ те Германири радион суя пĕлтерĕвĕсене ĕненме пăрахни çинчен çырать: «Ятарласа паракан пĕлтерӳсене кунне хăть 10 е 12 хутчен паччăр—вăл маншăн пурпĕрех. Чăннине нихăçан та пĕлеймĕстĕн. Мĕн усаллине çинчен кăна пĕлтереççĕ. Юн питĕ нумай тăкăнать. Кунта кашни каç тенĕ пекех пирĕн çине сывлăшран килсе тапăнаççĕ. Çакна ĕнтĕ халăхран пытараймăн».

Октябрĕн 5-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Октябрĕн 5-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче кĕрешекен пирĕн пĕр авиасоединенин летчикĕсем нимĕçсен мотомехколонни çине ăнăçлăн пырса тапăннă. Бомбăсем тĕл пырса ӳкнипе тата пулеметсенчен персе 33 автомашинăна, пехотăн 4 ротине тата кавалери эскадронне пĕтерсе тăкнă. Сывлăшри çапăçура тăшманăнне 5 самолет персе ӳкернĕ.

* * *

Фронтăн Кăнтăр енчи участокĕсенчен пĕринче Шарагин юлташăн чăсĕ противника чылай пысăк поражени кӳнĕ. Çапăçу хирне тăшман салтакĕсемпе офицерĕсем вилсе тата аманса 900 çын выртса юлнă. Трофейăсем туртса илнĕ, вĕсем хушшинче 8 оруди, 45 пулемет, 9 миномет, темиçе çĕр винтовка тата боеприпассем нумай.

* * *

Военкомăн Юхимук юлташăн чăсĕнчи самолетсен группи фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче нимĕçсенне 15 танк тата пехота ларса пыракан 30 автомашинăна пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче сержант Гурчиани хăйĕн зенитнăй пулеметĕнчен персе нимĕçсен разведка тăвакан самолетне персе антарнă. Çак вăл Гурчиани юлташ персе ӳкернĕ тăшман самолечĕсенчен иккĕмĕш самолет пулнă.

* * *

Одесса патне пымалли çулсем çинче моряксен отрячĕсем противника пысăк сухату кӳнĕ. Нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсем пин çын ытла вилсе пĕтнĕ. Стрельников капитанăн подразделенийĕ уйрăмах палăрнă. Çак подразделенири боецсем пĕр çапăçура «СС» батальонне çапса аркатнă, тепĕр çапăçура нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсене 200 çынна пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фашистла «союзниксем» хушшинче пĕр-пĕринпе харкашасси халĕ те чарăнмасть. Гитлеровецсем румынсем çине уççăнах йĕрĕнсе пăхаççĕ, вĕсенчен мăшкăллаççĕ тата вĕсене çаратаççĕ. Çакна «Германин 11-мĕш çарĕ тăрăх кăларнă уйрăм приказ» уççăн кăтартса парать. Приказра çапла каланă: «Юлашки вăхăтра нимĕç салтакĕсем Румыни войскисенчен выльăхсем туртса илни çинчен Румынин çар влаçĕсем час-часах жалобăсем пама пуçларĕç. Нимĕç унтер-офицерĕ Румыни батальонĕнчен выльăхсем туртса илнĕ факт та пулнă. Çакна май пĕр енчен нимĕç офицерĕсемпе салтакĕсем, тепĕр енчен румынсем хушшинче пĕр хутчен çеç мар тытăçусем пулса иртнĕ». Нимĕçсем Румынин çар чăсĕсене çаратаççĕ, вĕсенчен тырпул тата выльăхсем туртса илеççĕ. Çакна май Румыни салтакĕсем выçă пурăнаççĕ. Çавăн пекех тата приказра çапла каланă: «Нимĕç унтер-офицерĕсемпе салтакĕсем енчен Румыни çарне кӳрентерни те пулнă. Нимĕç унтер-офицерĕсемпе салтакĕсем Румыни офицерĕсем çине сиввĕн пăхни палăрнă».

Приказ авторĕсем румынсен нациллĕ тивĕçлĕхĕнчен мăшкăлласа пĕтерни çинчен пуринчен те сахалрах шухăшлаççĕ. Çакă фашистсене нимĕн чухлĕ те пырса тĕкĕнмест. Вĕсем пĕр япаларан кăна шикленеççĕ. Нимĕçсем тăвакан чыссăр та ирсĕр ĕçсем пирки румынсем тăрăхса çитнĕ. Май пулсанах вĕсем нимĕçсене тавăрма тăрăшаççĕ. Нимĕç фашисчĕсемпе вĕсен Румынири союзникĕсем хушшинчи отношенисем ĕçре çакăн пек пулса пыраççĕ ĕнтĕ.

* * *

Украинăн Германи çарĕ тытса илнĕ районĕсенче нимĕçсем ялсене ним хăвармиччен çаратаççĕ. Амур-Нижнеднепровск районĕнче фашистсен пĕр чăсĕ халăхран апат-çимĕç продукчĕсене пĕтĕмпе туртса илнĕ. Нимĕç салтакĕсем

Малалли 2-мĕш страницăра

Гитлер нимĕç халăхне улталать

А. С. ЩЕРБАКОВ
Совет Информаци Бюровĕн Начальникĕ

Октябрĕн 3-мĕшĕнче Гитлер радио тăрăх сăмах тухса каланă. Тухса калама сăлтав тупас тесе Гитлер «хĕллехи пулăшу» кампанине суйласа илнĕ. Анчах та паллă, «хĕллехи пулăшу» кампанийĕ кăçал Германире пĕр уйăх каялла пуçланнă тата Гитлер темиçе эрне каярах çакăн пирки халăха чĕнсе каланă пулнă. Çапла вара, Гитлер сăмах тухса калани «хĕллехи пулăшу» кампанийĕпе нимĕнле те çыхăнса тăмасть.

Гитлера Германи халăхĕ умĕнче сăмах тухса калама хушнă чăп-чăн сăлтавсем мĕнре-ха?

Нимĕçсен фашистла çарĕ Хĕвелтухăç фронтĕнче калама çук пысăк сухатусем тӳсни Германи халăхне хытах шухăшлаттарать тата хăратать, Гитлерăн вăрçă туса пырас тата ирĕксĕрлесе пусмăрлас политики Германи халăхне тарăхтарать. «Германи çарĕ халиччен никам илтмен çĕнтерӳсем туни» çинчен фашистсен сӳпĕлтетнине нимĕç халăхĕ ĕненмест тата вăрçăра Германия çĕнтерессине шанса тăрассине вăл сухатнăçемĕн сухатсах пырать.

Хăйĕн тылĕнчен хăраса ӳкни — акă çакă ĕнтĕ Гитлера, сывăх вăхăтрах çĕнтерӳсем тăватпăр тесе, малтанхи пекех каппайса тата малтанхи пекех пушă сăмах парса, 1941 çулти октябрĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх нимĕç халăхĕ умĕнче сăмах тухса калама хушнă чăп-чăн сăлтав. Гитлер хăйĕн çĕршывĕ валли радио тăрăх тухса каласа, нимĕçсене лăплантарасшăн çеç мар пулнă, тата хăйĕн захватчикла империализмлă политикине халăх умĕнче мĕн чухлĕ те пулин тӳрре кăларасшăн пулнă.

Пурте пĕлеççĕ, СССР тĕлĕшпе Гитлер алхасса кайнă агрессор пулса тăнине, пĕр-пĕрин çине тапăнмалла марри çинчен ССР Союзĕпе тунă договора вăл хăй пăснине тата СССР енчен нимĕнле сăлтавсем те пулмасăрах, нимĕнле претензисем те тăратмасăрах, вăрçă пуçласси çинчен пĕлтермесĕрех СССР çине тапăннине, — çапла тунипе вара вăл империалист пулнине, ют çĕрсене тытса илекен захватчик пулнине татах та тепĕр хут кăтартса пачĕ, — çаксем çинчен пурин çинчен те тĕнчери обществăллă шухăш тĕплĕн те уççăнах кăтартса панă пулнă. Халĕ ĕнтĕ Гитлер, — ку вăл унăн малтанхи хут çеç мар, — хăйĕн çавнашкал положенийĕнчен çăлăнса тухасшăн тата хăйĕн разбойникла политикине пытарасшăн тăрăшать.

Гитлер хăйĕн сăмахĕнче: СССР çине эпĕ тапăнса кĕмен, Германи çине СССР тапăнса кĕрессине кăна сирсе ятăм, тесе ĕнентересшĕн. Вăл çапла тунипе вара, оборонăллă вăрçă туса пыратăп тата Европăна ССР Союзĕнчен хӳтлетĕп тесе ĕнентересшĕн. Анчах та Бельгие, Голландие, Норвегие, Польшăна, Грецие, Югославие тытса илнĕ чухне те вăл çавнах каланă тата çак çĕршывсем Европăна хăратса тăраççĕ, Германи çине тапăнмалли арена пулса тăраççĕ тесе ĕнентересшĕн пулнă. Греци, Югослави, Польша тата ытти çĕршывсем тĕлĕшпе, вĕсем Англипе пĕр союзлă пулнă пулин те, Гитлер хăйне оборонăланакан енĕ пек туса кăтартни кулăшла тухать пулсассăн вара, СССР çинчен, вăл Германие хăратса тăракан çĕршыв тесе калани татах та кулăшларах тухать, мĕншĕн тесен, çакна илсе кăтартниех çителĕклĕ: — Германие хирĕç вăрçакан нихăш державăпа та СССР союзлă пулман, пачах урăхла, пĕр-пĕрин çине тапăнмалла марри çинчен Совет Союзĕн Германипе тунă договор пулнă, çав договорăн ырă результачĕсене Гитлерпа Риббентроп официальнăй заявленисенче хăйсемех мухтанă. Совет войскисем мар Германие тапăнса кĕрсе кайнă, нимĕç войскисем ССР Союзне тапăнса кĕрсе кайнă, — çакă ĕнтĕ факт мар-и вăл? Паллă жонглер тата профессиональнăй ултавçă, Гитлер текенскер, çак факта хирĕç мĕн калама пултарĕ-ши? Берлинри калаçусем вăхăтĕнче Молотов проливсем пама, «Финляндие парăнтарма, Болгарие тапăнса кĕрсе кайма ыйтнă тесе Гитлер суять (миçемĕш хут?), Молотов çавăн пек ыйтнине хирĕç Гитлер протестленĕ пулать. Çав суяна Совет енчен официальнăй йĕркепех темиçе хутчен те сире-сире пăрахнă пулнă. Гитлершăн пулсан опровержени мĕн вăл? Хăй суйнине тата обществăллă шухăша улталанине Гитлер хăй те питĕ те лайăх пĕлсе тăрать. Молотов Берлина пырса кайнă хыççăн «хăйсен шухăшĕсене каласа парасси пĕр-пĕрине ăнланнă атмосферăра пулса иртнĕ тата ССР Союзĕпе Германие интереслентерекен чи кирлĕ мĕнпур ыйтусем тăрăх пĕр-пĕрине ăнланнă» тесе Германипе Совет Союзĕ енчен пĕрле коммюнике панине урăх мĕнпе-ха ăнлантарса пама пулать? Çак пĕрле панă коммюникене унпала Гитлер пĕтĕмĕшпех килĕшнĕ хыççăн çеç пичетлесе кăларни факт пулса тăмасть-и вара? Гитлер профессиональнăй ултавçă пулнине тăрă шыв çине кăларакан çак фактсем çинчен тата çавнашкалах ытти фактсем çинчен Европăри тата пĕтĕм тĕнчери обществăллă шухăш манса кайнă пулĕ тесе шухăшлать пулсассăн, Гитлерăн ĕçĕсем япăхса кайнă вара.

Гитлер обществăллă шухăша хăйĕн империализмлă, захватчикла политики тĕлĕшпе çеç мар улталама тăрăшать. Вăл тата хальхи вăрçăра Германин тата ССР Союзĕн мĕн чухлĕ сухату пулни çинчен калакан ыйту тĕлĕшпе те çавнах тума тăрăшать.

Гитлерăн хăйĕн сăмахĕнче: «Пирĕн противникăн вăйĕ мĕн чухлĕ пулни çинчен калакан ыйту тĕлĕшпе эпир йăнăш турăмăр» тесе, чунне ыраттарса ирĕксĕрех йышăнма тивнĕ. Çавнашкал ирĕксĕрех йышăннă хыççăн Хĕрлĕ Çарăн сухатăвĕсем çинчен Гитлер фантастикăллă, аташуллă цифрăсем илсе кăтартать. Вăл ĕнентернĕ тăрăх, Хĕрлĕ Çарăн 2.500.000 çын вилнĕ имĕш, 22.000 оруди, 18.000 танк тата 14.000 самолет пĕтнĕ пулать. Çак цифрăсем пĕртте тĕрĕс марри пуриншĕн те паллă. Чăннипе илсен, Хĕрлĕ Çарăн çак иртнĕ вăхăтра çакнашкал сухатусем пулнă: 230.000 çын вилнĕ, 720.000 çын аманнă, 178.000 çын пĕр хыпарсăр çухалнă, — пĕтĕмпе 1 миллион та 128 пин çын, 7.000 яхăн танк, 8900 оруди тата 5316 самолет пĕтнĕ. Нимĕç çарĕн сухатăвĕсем çинчен Гитлер нимĕн те каламан. Хăйĕн çарĕн сухатăвĕсем çинчен нимĕç халăхĕн пĕлмесен урăх камăн пĕлмелле-ха? Нимĕç халăхне — рабочисене, хресченсене, интеллигенцие нимĕç çарĕн сухатăвĕсем çинчен Гитлер мĕншĕн-ха пĕр цифра та илсе кăтартмасть? Мĕншĕн тесен Гитлер нимĕç халăхне чăнлăх çинчен каласа кăтартма хăрать, çав сухатусен цифрисене илсе кăтартма хăрать, мĕншĕн тесен çав сухатусем калама çук пысăк, вĕсем çинчен пĕлтерни хыççăн «çĕнтерӳсем» çинчен Гитлер тунă суя та каппайчăк заявленисенчен нимĕн те тăрса юлас çук. Политикăллă шулерсемпе жуликсем çеç Гитлер пек хăтланма пултараççĕ.

Совет Союзне хирĕç виçĕ уйăх ытларах пыракан вăрçăра нимĕç çарĕ тунă сухатусене Гитлер нимĕç халăхĕнчен тата тĕнчери обществăллă шухăшран пытарать пулсассăн, вĕсем çинчен Совет Информаци Бюровĕ пĕлтерет: иртнĕ вăхăт хушшинче нимĕçсен фашистла войскисен Хĕвелтухăç фронтĕнче вилнисене, аманнисене тата тыткăна лекнисене пĕрле илсе шутласан, 3 миллион çын ытла пĕтнĕ, урăхла каласан, çакă вăл тĕнчери иртнĕ вăрçă вăхăтĕнче икĕ çул хушшинче нимĕçсем пур фронтсенче те тунă сухатусем чухлĕ пулать. Вооружени енĕпе те нимĕçсен йывăр сухатусем пулнă: виçĕ уйăх ытларах вăхăт хушшинче нимĕçсен 11.000 ытла танк, 13.000 оруди пĕтнĕ, пирĕн авиаци сывлăшри çапăçусенче персе антарнипе тата аэродромсенче пĕтерсе тăкнипе нимĕçсем 9.000 самолет çухатнă, вĕçсе хăпарнă чухне тата анса ларнă чухне пĕтнĕ самолетсем ку шута кĕмеççĕ.

Фактсем çакнашкал ĕнтĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Октябрĕн 5-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерĕвĕн вĕçĕ

пахчасĕнчи çĕрулмипе пахча-çимĕçсене пĕтĕмпех илсе тухса кайнă. Днепропетровскра гитлеровецсем çынсен хваттерĕсене çаратса пĕтернĕ. Урамсенчен пĕринче офицерсен группи иртсе пыракан çынсене пурне те тытса чарнă та, вĕсенчен хаклă япаласене пĕтĕмпех турта-турта илнĕ. Днепропетровск облаçĕнчи Бородаевка ялĕнче пĕр колхозница салтаксене пăру парасшăн пулман, çавăншăн фашистсем колхозницăна хăйне те тата унăн 7 çулхи ывăлне те персе вĕлернĕ. Запорожье облаçĕнчи Ново-Александровка ялĕнче нимĕç салтакĕсем икĕ подростока персе вĕлернĕ. Днепропетровск облаçĕнчи Карнауховка тата Тритузное ялĕсем хушшинче телеграф проводĕсене касса татнă пулнă. Фашистсем малтан тĕлпулнă виçĕ хресчене тытса чарнă та вĕсене персе вĕлернĕ.

* * *

Тăван çĕршыва сыхлакан паттăр боецсен çемьисемшĕн совет халăхĕ ăшшăн юратса тăрăшать. Киров облаçĕнчи Молотовск хулинче госбанкăн хула отделенийĕнче ĕçлекенсен коллективĕ хăйсен фронта кайнă сотрудникĕсен мĕнпур çемьисене вутă кÿрсе панă. Молотовски районри «Ленинский путь» тата «Пятилетка» колхозсем Хĕрлĕ Çара кайнă Зыкинпа Кулемин юлташсен çемьисем валли çĕнĕ пÿртсем лартса панă. Мобилизациленĕ шоферăн Матушкин юлташăн çемьине çĕнĕ хваттере куçарнă.

Красноярск хулинчи Кагановичски район совечĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсен чылай çемьисене çĕнĕ хваттерсене куçарнă. Мускав облаçĕнчи Орехово-Зуевски районри торф предприятийĕ красноармеецсен çемьисен пÿрт-çуртĕсене хĕлле валли юсаса хатĕрлет. 16 хваттерте кăмакасене пăсса юсанă тата плитасем тунă. Хутса ăшăтма 6 пин кубла метр топливо хатĕрленĕ. Иваново облаçĕнчи Гусевскри хрусталь завочĕн завкомĕ красноармеецсен 150 çемьи валли топливо хатĕрлесе панă. «Красный Профинтерн» фабрикăри çамрăк рабочисем Степанов, Савельев, Моторнов, Попов, фабрикăри рабочин Хĕрлĕ Çара кайнă Смирнов юлташăн çемьи топливăсăр ларнине çинчен пĕлнĕ хыççăн, канмалли кун вăрмана кайнă та, вутă хатĕрлесе, хăйсен боевой юлташĕн хваттерне илсе пырса панă.

Октябрĕн 5-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ

Октябрĕн 5-мĕшĕнче пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç вăйлă çапăçусем туса пынă.

Октябрĕн 3-мĕшĕнче противникăн 41 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 18 самолет пĕтнĕ.

Мускав патне пымалли вырăнсенче октябрĕн 5-мĕшĕнче нимĕçсен 2 самолетне персе ÿкернĕ.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енчи участоксенчен пĕринче Утвенко юлташăн чаçĕ артиллери пулăшнипе контратакăна куçнă та наступлени тăвакан противника каялла хăваласа янă, ăна пысăк çухатусем кÿнĕ. Çапăçу хирĕнче нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсем 300 çын вилсе юлнă. Тăшманăн 13 танкне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче кĕрешекен авиаци чаçĕ пĕр кун хушшинче нимĕçсенне 30 самолет, 24 танк тата пехотăпа çар грузĕсем тиенĕ 40 автомашина ытла пĕтерсе тăкнă. Çапăçура задание пурнăçа кĕртнĕ чухне летчик Черноморец юлташ уйрăмах палăрнă. Тăшманăн 84 самолечĕ вырнаçнă аэродром çине кĕтмен çĕртен тапăнса, Черноморец юлташ бомбăсем тĕл пăрахса тата пулеметран персе фашистсен темиçе самолетне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Трифонов юлташăн авиачаçĕ, фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енчи участоксенчен пĕринче кĕрешекенскер, октябрĕн 4-мĕшĕнче 17 танка, пехота ларса пыракан 50 автомашинăна, бронемашинăна, горючи тултарнă 4 цистернăна тата икĕ орудине пĕтерсе тăкнă.

* * *

Подразделени çĕнĕ позицие чакнă чухне пирĕн икĕ пулеметчик ăна çирĕппĕн хÿтлесе тăнă. Патронсем пĕтсе пынă. Çакăн çинчен пĕлсе, танк командирĕ Золотарев геройсене çăлма васканă. Çав вăхăтра тăшман автоматчикĕ пирĕн пулеметчиксене иккĕшне те амантнă. Золотарев юлташ машинăран тухнă та, тăшман вăйлăн персе тăнă пулин те, пулеметчиксене танка йăтса кĕнĕ. Кун хыççăн вăл станковăй пулемета окопран илсе тухса ăна танк çине лартнă, хăйĕн чаçне чиперех таврăннă.

* * *

Ленинград облаçĕнчи партизансем фашистла захватчиксене хирĕç активлăн кĕрешеççĕ. Партизанла отряд командирĕ К. юлташ партизансен кĕрешĕвĕ çинчен çырнă записной кĕнекерен кĕске сыпăксем илсе кăтартатпăр.

«**Августăн 13-мĕш.** Паян нимĕçсем пирĕн район центрне йышăнса илчĕç. Тăван килсем, клуб, больница, йĕтĕн заводĕ çуннине курма питех те йывăр пулчĕ. Çурçĕр çитсен пирĕн партизансен отрячĕ пухăнать.

Августăн 14-мĕш. Пĕрремĕш хут çапăçура пултăмăр. Г. ялĕ патĕнче нимĕçсен пысăк мар группи çине петĕмĕр. Çул çинче 2 мотоциклистăн виллисем выртса юлчĕç. Машинăсене çунтарса ямалла пулчĕ. Çав вăхăтрах сыхăну линине татрăмăр.

Августăн 15-мĕш. Д. юлташăн группи разведкăран таврăнчĕ. Нимĕçсен икĕ салтакне вĕлертĕмĕр, тесе пĕлтерет. Разведчиксем питех те паха çĕнĕ хыпар илсе килчĕç: У. ялĕпе юнашар вырăнта нимĕçсем аэродром тата ремонт тумалли авиабаза организациленĕ.

Августăн 19-мĕш. Аэродром çине тапăнтăмăр. Итогсем çакăн пек: «Юнкерс-88» йышши 7 бомбардировщика çунтарса ятăмăр, шыв урлă каçмалли кĕпере взрыв туса сирпĕтрĕмĕр, минăланă хире тасатрăмăр (боецсене вĕрентме 14 минине хамăрпа пĕрле илсе килтĕмĕр). Кунсăр пуçне, бензин тултарнă пысăк цистернăна çунтарса ятăмăр. Унта 20 тоннăна яхăн бензин пулнă.

Августăн 20-мĕш. Каçхине юханшыв хĕрринче нимĕçсен боеприпассен складне тупса палăртрăмăр. Охранăра сахаллăн—пĕтĕмпе те 4 салтак кăна пулнă. Охранăна вĕлерсе пĕтертĕмĕр, боеприпассене взрыв туса сирпĕтсе ятăмăр. Нимĕçсене туйтаракан çухату! Снарядсем сĕм çĕрлечченех çурăлса тăчĕç.

Августăн 22-мĕш. Юханшыв урлă каçмалли кĕпере икĕ хут çĕмĕртĕмĕр. Нимĕçсем кĕпере хываççĕ кăна, пирĕнисем ĕçе тытăнма та ĕлкĕреççĕ. Сыхăну линине 8 хут татрăмăр.

Августăн 24-мĕш. Тăшманăн пĕчченшер машинисене пĕтерсе тăкрăмăр. Тĕрлĕ грузсем хунă 6 тонна тиемелли 8 автомашинăна çунтарса ятăмăр. Фашистсен 67 салтакне вĕлертĕмĕр. Хĕçпăшал туртса илмесĕр, партизансем каялла таврăнмаççĕ. Халĕ ĕнтĕ пирĕн нимĕç винтовкисене купаласа тунă сăрт пулса тăчĕ.

Августăн 26-мĕш. Ф. юлташăн группи картонсем тăвакан завод патĕнче фашистсен автоколонни çине хăюллăн тапăнчĕ. 6 тонна тиемелли 11 грузовика пĕтĕмĕшпех пĕтерсе тăкнă, вĕсем çинче горючи пулнă, бензин тултарнă 8 цистернăна пĕтерсе тăкнă. 30 салтака тата 9 офицера вĕлернĕ. Офицерсенчен пĕри подполковник пулнă.

Августăн 27-мĕш. В. юлташăн паян ĕç ăнса пырать. Хăйĕн боецĕсемпе пĕрле вăл штабăн çăмăл машинине сыхласа кĕтсе илнĕ. Унта 6 офицер ларса пынă. Вĕсенчен пĕри те тарса хăтăлайман.

Сентябрĕн 5-мĕш. 22 кун хушшинче пирĕн отряд 4 кĕпере çĕмĕрчĕ, 7 самолет, 47 грузовой автомашина тата 2 çăмăл машина пĕтерсе тăкрĕ. Çыхăну линине 35 хут тата-тата ячĕ. 7 километр тăршшĕ провод илсе килтĕмĕр. 203 нимĕçе вĕлернĕ, вĕсен шутĕнче 14 офицер».

* * *

Германи оккупанчĕсем Греци çаратаççĕ тата юхăнтараççĕ. Фашистла влаçсем Грецирен пĕтĕм никельпе пăхăра, алăксемпе чÿречесен хăлăпĕсене те хăвармасăр, Германие илсе кайнă. Çĕршывра çĕрулмин пĕтĕм тухăçне туртса илеççĕ. Пахча-çимĕçсене пĕтĕмпех çĕршыв тулашне илсе каяççĕ. Продовольстви çитменни питех те вăйлăн сисĕнет, хуласенчи халăх пачах выçă ларать. Пичет пĕлтернĕ тăрăх, Греци «вĕçне çитиех чухăнланса юлнă». Çаратса илнĕ пурлăха валеçнĕ чухнехи хирĕçÿсене пула, Германипе Итали оккупанчĕсем хушшинчи отношенисем татах та ытларах çивĕчленсе кайнă. Нимĕçсемпе итальянецсен салтакĕсем пĕр-пĕрин çине пересси тата тытăçса çапăçасси те час-часах пулса пырать.

Октябрĕн 6-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерÿ

Октябрĕн 6-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçусем туса пынă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енче çапăçакан пирĕн авиацин соединенийĕ противникăн 45 танкне, 160 автомашинине, 156 мотоциклне, тăшманăн пĕр батальона яхăн пехотине пĕтерсе тăкнă тата сывлăшри çапăçура нимĕçсен 19 самолетне персе антарнă.

* * *

Хура тинĕс флочĕн авиацийĕ пĕр кун хушшинче пехотăн икĕ батальонне аркатса янă, 6 танк, 33 бронемашина, пехота ларса пыракан 13 автомобиль тата 5 оруди пĕтерсе тăкнă.

* * *

Командир Радченко юлташăн чаçĕнчи летчиксем сентябрь уйăхĕнче фронтăн Çурçĕр-Хĕвеланăç енче сывлăшри çапăçусенче тăшманăн 96 самолетне персе антарнă.

* * *

Летчик лейтенантăн Мещеряков юлташăн звени пирĕн тылри Н. хули патнелле вĕçсе пыракан фашистла пиратсен çулне пÿлсе лартма сывлăша вĕçсе çĕкленнĕ. Çапăçу пуçланса кайнă. Лейтенант Мещеряков питĕ тĕл персе часах тăшманăн пĕр бомбардировщикне персе антарнă. Хăюллă летчик иккĕмĕш бомбардировщика атакăланă. Мещеряков юлташ боеприпассене расходласа пĕтернĕ хыççăн хăйĕн самолечĕн винтипе тăшман машинин рульне тата стабилизаторне татса пăрахнă. «Юнкерс» çĕр çине татăлса аннă. Летчик çавтери чаплă маневр туса «Мессершмиттсем» çавăрса илме хĕтланнинчен вĕçерĕнсе тарнă та ăнăçлăн анса ларнă.

* * *

Одессăри финанс работникĕ Н. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ румынсен пысăк отрядне çĕмĕрсе тăкнă. Ĕç çакăн пек пулса иртнĕ. Совет летчикĕсем румынсен пехота колонни çине персе тăнă, румынсем тарма тытăннă. Румынсен пĕр роти самолетсем персе тăнинчен пытанса кукуруза хирне кĕрсе выртнă. Çавăнта вĕсене Н. юлташăн отрячĕ пырса тупнă. Партизансем противник çине пăшалсемпе пулеметсенчен пеме тытăннă, унтан штыксемпе пырса чикнĕ. Кĕске вăхăт çапăçнă хыççăн румынсен ротине йăлтах çĕмĕрсе тăкнă. Çиллене урса кайнă фашистсем çав каçхинех партизансене хирĕç бронемашинăпа пĕрле пехота отрядне янă. Партизансем пытанса выртнă та тăшман броневикне хăйсем патĕнчен иртерсе янă, вĕсем хăйсене нимĕн чухлĕ те палăртман. Тăшман броневикĕ малалла иртсе кайнă та партизансем патне тыла кĕрсе кайнă румын салтакĕсем çине пырса тухнă. Броневик вĕсене партизансем тесе шутласа, румын салтакĕсем çине пеме тытăннă. Çакăн пек пăтранса кайнипе усă курса, партизансем фашистсем çине персе тăрса вĕсене пысăк çухату кÿнĕ. Румынсем каялла чакнă, вĕсен çапăçу хирне вилнисем тата аманнисем нумай выртса юлнă.

* * *

Югославири партизансен группи Петровец хули çине тапăннă. Загребре нимĕç салтакĕсем ларса пыракан автобус çине икĕ граната пăрахнă. Гранатăсем çурăлса кайнипе нимĕçсен темиçе салтакне тата икĕ унтер-офицерне амантнă. Германин çар коменданчĕ полковник Рейтер çав автобус çине гранатăсем пăрахнă çынсене тупма пулăшакана 10 пин марка тÿлеме пулни çинчен пĕлтернĕ. Нимĕç салтакĕсем çине çавăн пек пырса тапăннă пирки Загребре каçхине 9 сехет хыççăн урамра çÿреме чарса лартнă. Апла пулсан та, сентябрĕн 30-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Загреб хулин урамĕсенчен пĕринче Германин икĕ летчикне вĕлернĕ, кам вĕлерни паллă мар.

* * *

Советăн вуншар пин хĕрарăмĕсем, йывăр профессисене вĕренсе алла илсе, Хĕрлĕ Çар ретне тухса кайнă арçынсем вырăнĕнче ăнăçлăн ĕçлеççĕ. Ленински чугунçулăн Сортировочная станцинчи вагонсене техника енчен тĕрĕслесе тăракан пунктри уборщица Клавдия Мальцева отечественнăй вăрçă кунĕсенче слесарь специальноçне вĕреннĕ тата воздухораспределителе сÿтме хăнăхса çитнĕ. Халĕ вăл фронта тухса кайнă икĕ арçын вырăнĕнче ĕçлет. Тула облаçĕнчи заводсенчен пĕринче вăрçăччен обжигальщиксем пулса арçынсем çеç ĕçленĕ. Халь çак ĕçе Галкина, Пышная, Гриценко тата Акимова юлташсем вĕренсе ĕçлеме тытăннă.

Вычегри «Красный Профинтерн» фабрикăра хĕрарăмсем, шлифовальнăй йывăр станоксем умне тăрса, фронта кайнă арçынсем вырăнне ĕçлеме тытăннă. Работницăсем Перфилова тата Лебедева юлташсем квалификациллĕ шлифовальщицăсем пулса тăнă. Тараканова работница çилĕм пĕçерме вĕренсе çитнĕ. Кузнецк бассейнĕнче 110 хĕрарăм электровоз машинисчĕсем тата 218 хĕрарăм — электрослесарьсем пулса ĕçлеççĕ. «Востсибуголь» трестĕнче 17 хĕрарăм кăмрăк турттаракан машинăсен машинисчĕсем пулса ĕçлеççĕ. Ярославль чугунçулĕ çинче çак кунсенче виçĕ хĕрарăм поездсен машинисчĕсем пулса ĕçлеме испытани тытнă. Вăрçă пуçланнăранпа Ленински чугунçул çинче ĕçлеме 400 хĕрарăм ытла вĕрентсе хатĕрленĕ, вăл шутран 150 çынна яхăн—килхуçи хĕрарăмсем. Унта 8 хĕрарăм машинистсем, 56 хĕрарăм — машинистсен помощникĕсем, 31 хĕрарăм—вагонсен осмотрщикĕсем пулма хатĕрленеççĕ.

Оборона фондне

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăрăшкассинчи Киров ячĕпе тăракан колхоз çĕршыв оборонин фондне çирĕплетме 5 сурăх. Ĕмпĕртри «Память Ленина» колхоз 2 сурăх, Кив Тутайкассинчи «Красный Октябрь» колхоз 3 пуç сысна пачĕç.

Çавăн пекех Çичĕпÿртри Чапаев ячĕпе тăракан колхоз та оборона фондне 10 сурăх пачĕ. Кунсăр пуçне Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтир тума 100 килограмм çăм пачĕ. Колхозниксем 7 мăшăр алшиш, 8 мăшăр носки, пĕр мăшăр çăматă, 10 тир пачĕç.

Кунсăр пуçне рабочисемпе служащисем, колхозниксемпе колхозницăсем оборона фондне заем облигацийĕсем парса пулăшаççĕ. Кутемерти туллимар вăтам шкулта вĕрентекенсем оборона фондне кашни уйăхрах пĕр кунхи ĕç укçине парса пынисĕр пуçне заем облигацийĕсем чылай пачĕç: И. Глухова юлташ 1000 тенкĕлĕх, Данилов 500 тенкĕлĕх, М. Иванова —500 тенкĕлĕх.

Çĕньял Пукашри «Правда» колхоз членĕ П. Дмитриева юлташ çĕршыв оборонин фондне 300 тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пачĕ. Колхозниксем хушшинче Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем парас ĕç те йĕркеллĕ пулса пырать. Чăрăшкассинчи Киров ячĕпе тăракан колхоз Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 10 мăшăр çăматă, 10 мăшăр алшиш, 10 мăшăр носки, Кинейкасси ялсоветне кĕрекен колхозсем 8 тир, 6 мăшăр алшиш, 4 мăшăр носки тата 2 мулаххай пачĕç.

Ф. НИКОЛАЕВ.

Эсĕ фронта мĕнпе пулăшрăн?

Хĕрлĕ Çар валли эсĕ ăшă тумтирсемпе кĕпе-йĕмсем патăн-и?

СЕНТЕР. Октябрĕн 1-мĕш тĕлне районĕпе 1643 сурăх тирĕ, 600 килограмм çăм, 1765 метр пир, 71 алшăлли, 19 мăшăр çăм чулха, 46 мăшăр алшиш, 11 мăшăр çăматă, 42 мăшăр портянка, 61 ăшă çĕлĕк пухнă. Халĕ пухăннă япаласене тăхăнма юрăхлă тăвас тĕлĕшпе 1200 сурăх тирне тума, 536 килограмм çăмран алшиш-чулха çыхма тытăннă.

Матикассинчи «Кожевник» артельре 11 çын ятарласа çав ĕçпе ĕçлеççĕ. Халĕ вĕсем 800 тире кваса хунă.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтир парас тĕлĕшпе уйрăмăнах Шомик ялсоветĕнчи «Колос» колхоз аван ĕçлет. Вăл 63 тир, 21 килограмм çăм, 65 метр пир, портянкăсем, ăшă çĕлĕксем, алшишсем пухса панă. Муркаш ялсоветĕнчи «Авангард» колхоз 54 тир, 34 метр пир, 13 алшăлли, 6 килограмм çăм; çав ялсоветри Буденный ячĕпе тăракан колхоз 14 килограмм çăм, 32 тир, 24 метр пир т. ыт. те панă.

Боецсем валли ăшă тумтирсем тумалли япаласене пухас ĕç районра анлăн сарăлса пырать. Анчах Ильинкăри, Калайкассинчи, Юванорăри колхозсем ку ĕçе кирлĕ пек организацилемен.

Партипе комсомол организацисен, ялсоветсен, профсоюз организацийĕсен боецсем валли ăшă тумтирсем тумалли япаласене пухас ĕç государствăшăн мĕнле пысăк вырăн йышăнса тăнине колхозниксене тĕплĕн каласа ăнлантармалла. Çитес кунсенчех ку ĕçе хĕрÿллĕн пуçарса ямалла.

* * *

СЕНТЕР. Хачăк ялсоветĕнчи «Коминтерн» колхозри çамрăксемпе колхозниксем кăнтăрла хĕрÿ ĕçре пулаççĕ. Каçсерен Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли алшиш-чулха хатĕрлеççĕ. Нумай пулмасть комсомол организацийĕ пуçарнипе колхозра пĕчĕк артель организациленĕ. Унта 6 комсомолка тата 4 хĕрача кашни каçах пухăнса колхозран, колхозниксенчен пуçтарăннă çăмран перчаткăсем, носкисем çыхаççĕ. Вĕсен хушшинче Бархаткина комсомолка — колхоз бригадирĕ, Богданова—кладовщица, Михайловăпа Чкалова—фермăсенче ĕçлекенсем. Вĕсем октябрĕн 15-мĕшчен 20 мăшăр носки, 15 мăшăр перчатка çыхма сăмах панă. Халĕ 2 мăшăр перчатка, 2 мăшăр носки çыхса хатĕрленĕ.

Унсăр пуçне вĕсем хăйсен килти çăмĕнчен Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли пĕрер мăшăр алшиш-чулха çыхса параççĕ.

* * *

ÇĔМĔРЛЕ. Пояндайкино ялсоветĕнчи ĕççыннисем хушшинче Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пухас ĕç сарăлсах пырать. Ялсовет исполкомĕн председателĕ И. Храмов пĕр мăшăр çĕнĕ çăматă, пĕр кĕрĕк пиншаклăх тир, «Çĕнĕ пурнăç» колхоз правленин председателĕ Ф. Матвеев — пĕр килограмм çăм, пĕр кĕрĕк пиншаклăх тир, туллимар вăтам шкулти учительница Е. Улисова — икĕ тир, пĕрер мăшăр ăшă алшишпе чулха, 5 метр пир, Д. Антонов — икĕ тир, пĕр килограмм çăм, И. Орлов — пĕр кĕрĕк пиншаклăх тир пачĕç. Ытти юлташсем те ăшă тумтирсемпе япаласем параççĕ.

Сентябрĕн 28-мĕшне «Çĕнĕ пурнăç» колхозра Хĕрлĕ Çар валли 60 тир, 20 метр пир, 60 килограмм çăм тата ытти япаласем те пухăннă.

С. БАТЬКОВ.

* * *

ВĂРНАР. Мамалайри Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе ĕçлекен комиссие колхозник Игнатий Иванов икĕ тир илсе пычĕ. Унăн икĕ ывăлĕ те нимĕç захватчикĕсене хирĕç пыракан кĕрешÿ фронтĕнче çапăçаççĕ.

Унтан комиссие Петр Иванов пырса кĕчĕ.

— Игнатий Ивановича тĕл пултăм,— терĕ вăл комисси умне виçĕ тир хурса. Эпĕ те çак питех те кирлĕ государствăллă ĕçе хутшăнмасăр тăрса юлма пултараймастăп.

Ку колхоз членĕсем пĕрин хыççăн тепри комиссие ăшă тумтирсем пыра-пыра параççĕ. Сентябрĕн 30-мĕш тĕлне 57 тир, 39 метр пир, 4 алшăлли, пĕр мăшăр кĕпе-йĕм пухăннă. Колхоз хăйĕн фондĕнчен 20 килограмм çăм панă.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕç Вăрнар районĕнче халь анлăн сарăлса кайрĕ. «Апнер» колхозра — 25 тир, 10 алшăлли, 10 çĕлĕк, 6 мăшăр алшиш, 5 мăшăр чулха, пĕр мăшăр çăматă, пĕр брюки, Уравăшри «1-ое Мая» колхозра — 29 тир, 13 килограмм çăм, 2 мăшăр çăм чулха, 2 мăшăр алшиш, 20 мăшăр пир тăла, 7 мулаххай т. ыт. те пухăннă.

Служащисем те юлмаççĕ. Райупол наркомзагра ĕçлекенсем: Рябчиков — пĕр тир, çур килограмм çăм, Муравьев — çĕлĕк, кĕпе-йĕм, çур килограмм çăм, райçутĕç отделĕн заведующийĕ Петров — пĕр тир, кĕпе-йĕмсем; райçĕрĕçпайĕн заведующийĕ Матвеев юлташ — пĕр мăшăр çăматă, чулха, районри сывлăха сыхлав отделĕн заведующийĕ Степанова — пĕр килограмм çăм, 2 тир, 2 мăшăр чулха панă.

В. МАКСИМОВ.

* * *

ИШЛЕЙ. «Парижская Коммуна» колхоз членĕсем пухăвĕнче Германов колхозник çапла каларĕ:

— Эпĕ граждан вăрçин участникĕ. Çакна питĕ лайăх астăватăп: килтен пĕчĕк çеç парне илетĕн, хастарлăх ÿссе каять. Санпа пĕрле пĕтĕм халăх пулсан, тăшман та хăрушă мар, хăвна вăйлă шутлатăн.

Вата колхозниксем витĕмлĕ сăмахсем калаççĕ, вĕсем хăйсем курса тÿснисене аса илеççĕ те, Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пама тăрăшаççĕ. Вата колхозник Филиппов боецсем валли икĕ тир, икĕ килограмм çăм пачĕ. Колхозниксем пĕр кун хушшинче кăна 65 тир, 28 килограмм çăм, 90 метр пир пухса панă.

Çавăн пекех, «Осоавиахим» колхоз членĕсем те ку ĕçре малта пыраççĕ, вĕсем 46 тир, 415 килограмм çăм панă.

С. ГОРЛАНОВ.

* * *

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Урмаелĕнчи «Янга Турмыш» колхоз Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли хĕлле тăхăнмалли ăшă тумтирсем пухать. Халĕ вĕсем 10 тир, 20 çĕлĕк, 20 мăшăр çăматă панă. Колхоз председателĕ Г. Имтяков юлташ пĕр мăшăр çăматă, 2 тир, пĕр мăшăр носки, пĕр мăшăр алшиш, Г. Минталеев колхозник пĕр мăшăр çăматă, 4 тир, 2 мăшăр носки, З. Карков юлташ пĕр мăшăр çăматă, 2 тир, пĕр мăшăр алшиш, алшăлли, комсомол пуçламĕш организацин секретарĕ М. Асриев пĕр фуфайка, 3 тир, пĕр мăшăр алшиш, М. Миннадиев çыхнă кĕпе, 2 тир, 1 мăшăр алшиш, Камальтдинов 5 тир, ăшă фуфайка тата пĕр мăшăр алшиш панă.

В. ВИКТОРОВ.

* * *

ÇĔРПУ. Профшкул коллективĕ ĕç тухăçлăхне ÿстерсе пынипе пĕрлех, тăван Хĕрлĕ Çара ăшă тумтирсем парса пулăшать. Шкул директорĕ С. Боровков юлташ боецсем валли çĕнĕ çĕлĕк, ĕне тирĕ тата фуфайка пачĕ. Çавăн пекех стахановка Сарапина юлташ пĕр мăшăр перчатка, инструктор Матросов — ватка хурса çĕленĕ шаровар, инструктор Кузнецова—пĕр мăшăр аялтан тăхăнмалли кĕпе-йĕм, вĕренекен Волкова — пĕр алшăлли пачĕç.

Кузнецова юлташăн упăшки тата Волкова юлташăн ашшĕ Хĕрлĕ Çар ретĕнче. Кузнецовăпа Волкова юлташсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли парнесем панă чух çапла каларĕç:

—Пирĕн тăвансем Хĕрлĕ Çар ретĕнче çапăçаççĕ. Эпир, тылра ĕçлекенсем, боецсене мĕн вăй çитнĕ таран пулăшса пыратпăр. Эпир паракан парнесем тăван Хĕрлĕ Çара çитĕнÿ тума пулăшчăр.

Профшкул коллективĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли пĕтĕмпе 12 фуфайка, 7 шаровар, 4 тир, 3 алшăлли, 4 мăшăр алшиш тата ытти те пухса пачĕ.

* * *

ÇĔРПУ. Кăшаркассинчи «Пионер» колхоз Хĕрлĕ Çара пулăшма оборона фондне 49,14 центнер тĕштырă, 500 литр сĕт, пĕр лаша тата пĕр ĕне пачĕ. Колхоз государство умĕнчи обязательствăсене вăхăтра тултарса пырать. Паянхи куна тĕштырă, натуроплата, сĕт-çу, хăяр, 3-мĕш кварталта аш-какай парас плансене тултарчĕ.

Кунпа пĕрлех «Пионер» колхоз Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 5 мăшăр çăматă тата 5 кĕрĕк хатĕрлесе парать. Колхозниксем 27 тир пачĕç.

Гр. ПЕТРОВ.

* * *

Финанспа банк работникĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтир парса пулăшас ĕçе активлăн хутшăнчĕç. Уйрăмăнах çак ĕçре Çĕмĕрлери Госбанк отделенинче ĕçлекен юлташсем Сигута, Щепетова, Волкова, Меркулова, Курасова, Морозова лайăх тĕслĕхсем кăтартрĕç. Вĕсем кашниех Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă фуфайка, ăшă брюки пачĕç. Спецбанкра ĕçлекен юлташсем Нигал, Карташов, Степанов кашниех пĕрер мăшăр çăматă пачĕç. Дубровский юлташ кĕрĕк пиншак пачĕ.

Çавăн пекех Госбанк работникĕсем Захаров, Корчагин юлташсем пĕрер мăшăр çăматă, Киселев, Ксенофонтова, Муçялин, Леонов юлташсем пĕрер мăшăр аялтан тăхăнмалли кĕпе-йĕм пачĕç. Финанс Халăх Комиссариачĕн работникĕсем Семенов, Таврин, Николаева юлташсем пĕрер мăшăр çăматă пачĕç. Шупашкар хулин финанс пайĕнче ĕçлекен Иванов юлташ ваткăпа çĕленĕ ăшă фуфайка, пĕр шарф тата пĕр простынь пачĕ.

Çапла вара финанспа банк работникĕсем халлĕхе 3 кĕрĕк пиншак, 23 тир, 29 мăшăр çăматă, 62 çĕлĕк, 40 мăшăр алшиш, 6 мăшăр ваткăпа çĕленĕ ăшă костюм, 35 ăшă фуфайка, 36 ăшă брюки, 63 шарф, 35 мăшăр носки, 7 мăшăр аялтан тăхăнмалли ăшă кĕпе-йĕм, 1656 грамм çăм, 9 мăшăр протянка тата ытти вак япаласем те чылай пухнă. Ăшă тумтирсем пухас ĕç малалла та сарăлсах пырать.

А. СИДОРОВ.

Хĕрлĕ Çарти сывлăш-çар вăйĕсен начальство тата рядовой составне СССР орденĕсемпе наградăлани

Нимĕç захватчикĕсене хирĕç пыракан кĕрешÿ фронтĕнче Командованин боевой заданийĕсене кăтартуллăн пурнăçа кĕртнĕшĕн тата çак ĕçре хăюллăхпа хастарлăх кăтартнăшăн, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указ тăрăх, Хĕрлĕ Çарти сывлăш-çар вăйĕсен начальство тата рядовой составĕнчи çынсен группине орденсемпе наградăланă:

Ленин орденĕпе—6 çынна,
Хĕрлĕ Ялав орденĕпе—61 çынна,
Хĕрлĕ Çăлтăр орденĕпе—32 çынна
наградăланă. (ТАСС).

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен октябрĕн 4-мĕшĕнче пулса иртнĕ черетлĕ пресс-конференцийĕнче Совет Информаци Бюровĕн начальник заместителĕ С. А. Лозовский юлташ çакăн çинчен пĕлтернĕ:

ССР Союзĕнче тĕн йĕрки тытса пырас ирĕклĕх пурри çинчен президент господин Рузвельт пресс-конференцире каланипе Совет Союзĕнчи общественность пысăккăн интересленсе паллашрĕ. Совет гражданĕсен тĕн йĕрки тытма ирĕк пурри çинчен калакан ыйту тăрăх СССР Конституцийĕнче çырса хунă тĕп принципсем çинчен господин президент тĕрĕс кăтартса панă.

Совет Союзĕнче чиркĕве государствăран уйăрнă. Ку ĕнтĕ çакна пĕлтерет: государство пĕр-пĕр уйрăм тĕн йĕркине тепринчен мала хурса хакламасть тата чиркÿсене, костелсене, мечетьсене, синагогăсене т. ыт. те тытса тăнă çĕрте тухакан расходсене государство шучĕ çине илмест. Пĕр тĕрлĕ тĕн йĕркине тытса пыракан гражданĕсем община тăваççĕ, çав община хăйĕн тĕн тĕлĕшĕпе ĕçлекен учрежденине хăй прихожанĕсен шучĕпе тытса тăрать.

ССР Союзĕнче тĕн йĕрки тытса пыма ирĕк пур. Ку ĕнтĕ кашни совет гражданинĕ хăй ирĕкĕпе кирек мĕнле тĕн йĕрки те тытса пыма пултарнине пĕлтерет. Çакă вăл — кашни гражданинăн шухăшĕпе совесть ыйтăвĕ Совет Союзĕнче кивĕ православнăй чиркÿ, çĕнетнĕ православнăй чиркÿ, старообрядчески чиркÿ, армян-грегорьян чиркĕвĕ, молокансем, духоборсем, мусульмансем (шиитсемпе сунитсем), евангелистсем, баптистсем, адвентистсем, еврейсем, католиксем, лютерансем, буддистсем т. ыт. те пуррине пĕлтерет. Тĕн йĕркине тытасси—кашни совет гражданинĕн харпăрхăй ĕçĕ, государство çав ĕçе хутшăнмасть тата хутшăнма кирлĕ те тесе шутламасть.

Совет Конституцийĕ совет гражданинне пĕр-пĕр тĕн йĕркине тытма кăна мар, кирек мĕнле чиркĕве пăхăнса тăрассинчен те ирĕклĕ пулма тата тĕне хирĕçле пропаганда туса пыма та право парать. Совет Союзĕн законĕсем гражданĕсене пĕр-пĕр тĕн йĕркине тытса пыртарма та, тытса пырассине чарма та вырăнлă тесе шутламаççĕ. Ку вăл кашни совет гражданинĕн совеçĕнчен килекен ĕç.

СССР Конституцийĕ кунта çакна шута илет: кирек мĕнле тĕн йĕркине тытса пырас ирĕклĕх те çав тĕн йĕркипе, чиркÿпе тата общинăпа çĕршывра йышăннă влаçа сирпĕтсе антарас енĕпе усă курма юраманнине пĕлтерет.

Совет Союзĕн тĕн йĕрки тĕлĕшпе калакан политикине СССР Конституцийĕн 124-мĕш статьинче кĕскен те уçăмлăн çырса хунă. Çав статьяра çапла каланă:

«Гражданĕсен совесть ирĕклĕхне пурнăçа кĕртес майпа ССР Союзĕнче чиркĕве государствăран, шкула чиркÿрен уйăрнă. Пур гражданĕсен те тĕне тытма та, тĕне хирĕç вĕрентме те ирĕклĕх пур».

Чылай корреспондентсен ыйтăвĕсем çине ответлесе, Лозовский юлташ тĕн енĕпе ĕçлекен учрежденисем мĕнле условисенче ĕçлени çинчен тата вĕсене мĕнле тытса тăни çинчен ăнлантарса панă, çав вăхăтрах корреспондентсенчен ССР Союзĕнчи пур тĕрлĕ тĕп представителĕсем те нацистла бандитизмпа варварствăна хирĕç татăклăн тăнине асăрхама ыйтнă.

Виçĕ державăн конференцийĕ мĕнле влияни кÿни çинчен ыйту панине ответлесе, Лозовский юлташ виçĕ державăн Мускаври конференцийĕ пирки Германи блокĕн ретĕнче питех те шикленсе ÿксе çухалса кайни çинчен паллă тунă. Германири, Италири тата Германипе союзлă ытти çĕршывсенчи радиопа хаçатсем, нимĕнле конференци те пулмасть тесе, Великобританипе Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсем Совет Союзне пулăшасшăн мар тата ыт. те тесе ĕнентересшĕн темиçе эрне хушши тăрăшрĕç. Конференци уçăлсан, нимĕçсен пропаганди, конференци ĕçĕсем чăркăш та йывăр обстановкăра пулса иртеççĕ тесе, çав конференцирен нимĕн те тухмасть тесе калакан хыпарсем сарма тытăнчĕ. «Ултă комисси туса хуни Англипе Америка делегацийĕсем тÿрĕ кăмăллă маррине тата конференци ĕçне вĕçĕмсĕр вăраха тăсма тăрăшнине кăтартса парать»—тесе çырнă нимĕç хаçачĕсем. Анчах та конференци виçĕ кун хушшинче вĕçленни паллă пулса тăрсан, нимĕç хаçачĕсем, конференцине çавăн пек питĕ васкавлăн туса иртерни ĕç ыйтусене тĕплĕн сÿтсе явасси патне çитейменнине кăтартса парать тесе тата пĕтĕм конференци суя япала кăна пулса тăчĕ тесе çырма пуçларĕç. Нимĕç пропаганди виçĕ державăн конференцийĕ умĕн, çав конференци пынă вăхăтра тата вăл вĕçленнĕ хыççăн пачах та картран вĕçерĕнсе, сывă этем ăсĕнчен тухса сÿпĕлтетнĕ пек халиччен нихăçан та урăх сÿпĕлтетмен.

Ĕçри хăвăртлăх

ÇЕМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Сăрăри трактор çулĕ çинче ĕçлекенсем хушшинче социализмлă ăмăрту анлăн сарăлса пырать. Трактористсемпе сцепщиксем, тимĕрçсемпе слесарьсем тата токарьсем кашниех ĕç тухăçлăхне пĕрре çурă, икĕ хут ирттерсе тултарассишĕн кĕрешеççĕ.

Паллă стахановец, тракторист Андрей Чирков отечественнăй вăрçă пуçланиччен те начар мар ĕçленĕ. Вăл яланах нормăна ирттерсе тултарнă. Анчах халь вăл ĕçе ĕлĕкхи виçепе виçмест. «Ĕлĕкхинчен темиçе хут лайăх ĕçлемелле», тет вăл.

Чăнах та вăл пысăк хăвăртлăхсемпе ĕçлет. Август уйăхĕнче план тăрăх унăн 342 фестметр вутă турттарса тухмалла пулнă, вăл 653 фестметр турттарса, 1371 тенкĕ ĕçлесе илнĕ. Сентябрь уйăхĕнче вăл уйрăм кунсенче плана икшер хут ытла ирттерсе тултарнă.

Юлашки вăхăтра тракторист-комсомолецсем Петр Тексинпа Николай Чирков та ĕç хăвăртлăхĕсене ÿстерчĕç. Вĕсем плана вăтамран илсен 150—170 процент тултараççĕ. Тексин юлташ август уйăх планне 162 процент тултарса 1.172 тенкĕ ĕçлесе илнĕ. Çав вăхăтрах вăл горючине те чылай перекетлесе хăварнă.

Ĕç тухăçлăхне темиçе хут ÿстерсе пырас движени уйрăмăнах ремонтнăй рабочисем хушшинче анлăн сарăлать. Кулленхи нормăна ик-виçĕ хут ирттерсе тултаракансем кунта сахал мар. Тимĕрç А. Федосеевпа унăн молотобоецĕ А. Чирков юлташсем август уйăх планне 330 процент, слесарь Я. Сутормин—267 процент, токарь И. Меркулов—230 процент тултарнă. Митрофанов, Ермолаев юлташсем те нормăна икĕ хут ытла ирттерсе тултараççĕ.

Трактор çулĕ çинче ĕçлекенсенчен хăшĕсем фронта кайрĕç. Вĕсен вырăнне часах хĕрарăмсем тăчĕç. Паянхи куна хĕрарăм алли пырса тĕкĕнмен вырăн çук. Вĕсем тракторист, слесарь т. ыт. рабочисен вырăнĕсенче ĕçлесе, паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ.

Маруся Сергеева газогенераторнăй тракторпа ĕçлет. Унăн тракторĕ пуренчен те кăтартуллă, ăна вăл аван пăхать. Август уйăх планне Сергеева юлташ 150 процент тултарчĕ. Ку уйăхра та начар мар ĕçлет, малтанхи çуруйăхра 11 рейс туса, вăл коллективри малти вырăна йышăнчĕ.

Газогенераторнăй тракторсем валли вутă вакланă çĕрте ĕçленĕ Анна Володина, Настя Милашина тата Настя Муляева халь слесарьсем вырăнне тăнă. Работница Ермишина хăй тĕллĕнех силовой станцинче тракторпа ĕçлеме вĕренсе çитрĕ.

Çак кунсенче тата виçĕ хĕрарăм—Пелагея, Серафима Фокинасем, Е. Соловьева тракторнăй курсран вĕренсе тухрĕç. Халĕ вĕсене виççĕшне те трактористсен помощникĕсем вырăнĕнче ĕçлеме лартнă.

Сăрăри трактор çулĕ çинче ĕçлекенсем сентябрь уйăх планне срокчен тултарассишĕн кĕрешрĕç. Трактористсем кашни сехетпе туллин усă курма тăрăшаççĕ. Юлашки вăхăтра çанталăк йĕпе тăчĕ. Ку вăхăтра вĕсем ремонтра ĕçлерĕç, хĕллехи условире ĕçлеме тракторсене юсама тытăнчĕç. Мĕн кирлĕ, çавсене пурне те вĕсем хăйсен аллипе, вырăнти ресурссемпе усă курса ĕçлеме тăрăшаççĕ. Çак ответлă ĕçре вара вĕсене слесарьсемпе токарьсем тата тимĕрçсем те пысăк пулăшу параççĕ.

Хар. ЛИСИН.

Ветеринари ĕçне вăйлатса пырар

Вăрçă вăхăтĕнчи условисенче ветеринари работникĕсем умĕнче уйрăмăнах ответлă задачăсем тăраççĕ. Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетсе унăн шутне ÿстерес тесен, вырăнсенче ветеринари кадрĕсен вăйлăн ĕçлемелле.

Районсенчи зооветучастоксенче зоотехниксене вĕрентсе хатĕрлес тĕллĕшпе кĕске сроклă курссем организацилемелле, вĕсене ветеринари енĕпе çителĕклĕ пĕлÿ памалла. Кашни районрах ветеринари санитарĕсен курсне организацилемелле, унта призыва тăман çынсене илсе вĕрентмелле. Ку курссем санитари дружинисен курсĕ евĕрлĕ пулсан та юрать.

Юлашки çулсенче пирĕн выльăх-чĕрлĕхсен сикекен чирĕпе кĕрешес опыт пуянланчĕ, çак опытсене халь ветеринарипе зоотехника пункчĕсенче çирĕплетес тĕллĕшпе тивĕçлĕн ĕçлемелле, мĕнле те пулсан сикекен чир сиксе тухас-мĕн пулсан, çавна пĕтерсе лартма кадрсем çителĕклĕ кирлĕ.

Ветеринари работникĕсен халь ветеринари мероприятийĕсене хăвăрт туса пыни кирлĕ, вĕсен сикекен чир тухсан, е сывлăшран химиллĕ тапăну пулсан, çавна çийĕнчех пĕтерсе лартмалла.

Сывлăшран тапăнни çинчен пĕлтерсен, выльăх-чĕрлĕхсене сыхласа хăварас ĕçе ялти, колхозри самозащита группин ветеринари звени туса пырать.

Самозащита группинчи ветеринари звени çакнашкал практикăллă профилактика мероприятийĕсене туса пымалла. Выльăх-чĕрлĕх усракан çуртра газа та ăшă пулнине асăрхаса тăрать; выльăх апатне норма тăрăх расходлать тата ыт. те. Ветеринари енĕпе пулăшу паракан звеносен выльăхсем çине сывлăшран химипе тапăннинчен хÿтлессине организацилет, çăлсем çине витмелли çивиттисене хатĕрлет, выльăхсене шăвармалли вырăнсене витсе хумалли тăвать; утă куписене улăмпа витсе хÿтлет; выльăхсен килкартишĕсене сиенсĕрлетет.

Ветеринари звенинче малтанхи пулăшу пама кирлĕ япаласем çителĕклĕ пулмалла, мĕншĕн тесен, выльăх-чĕрлĕхсем суранланнипе вĕсен юн кайма пултарать. Выльăхсене пăхакансен, уйрăмăнах лашасене пăхакансен юн кайнине чарма пĕлмелле тата малтанхи пулăшу пама вĕренмелле. Çакăн пек пултăр тесен, звеньевойпа выльăх пăхакан работниксене выльăхсене малтанхи пулăшу памалли меслетсем çинчен паллаштарни кирлĕ тата вĕсене кирлĕ материалсем туянса памалла.

Кашни колхозрах, выльăх-чĕрлĕх хуçалăхĕнче, килхушшинче стационар тума çурт уйăрса илмелле, унта вара суранланнă выльăхсене сыватма пулăшу параççĕ.

Вăрçă вăхăтĕнче сиенленнĕ выльăхсене ветеринари пунктне илсе кайма та юрать. Анчах кун пек чухне хаклă йышши выльăхсене, куллен ветеринари врачĕ пулăшу парса тăма кирлĕ пулсан çеç илсе каймалла.

Кашни колхозра, выльăх-чĕрлĕх хуçалăхĕнче изолятор пулмалла, унта сикекен чирпе чирленĕ выльăхсене уйрăм тытса усраççĕ.

Сикекен чир сарăлассине чарса лартмалли мероприятисене пурнăçласа пынă чухне, зооветучастоксемпе пунктсенчи ветспециалистсен çакна пурнăçласа тăмалла: сикекен чир малалла та сарăлма пултарассине пĕлмелле, унта ветеринарипе санитари посчĕсене организацилемелле, ялти халăха, чи малтанах звеньевойсене выльăхсене сиплемелли меслет çинчен вĕрентмелле тата суранланнисене малтанхи пулăшу пама пĕлмелле, медикаментсем, перевязка тумалли тата дезинфекци тумалли материалсем илме колхозсене пулăшмалла, шыв ĕçмелли вырăнсене, апат-çимĕçе витсе хунине тата çуртйĕрсем хатĕррине тĕрĕслемелле.

Колхозсенче выльăхсене сыватмалли майсем çинчен колхозри ветфельдшерсене тата ветсанитарсене инструктаж памалла.

Сиенленнĕ вырăна кайма куçса çÿремелли аптечка хатĕрлесе хумалла.

Выльăх-чĕрлĕх фермисенче ĕçлекен колхозниксем çак ĕçе анлăн хутшăннипе ветеринари ĕçĕ лайăхланса пырĕ тата пирĕн çĕршыври выльăх-чĕрлĕхсен шучĕ те ÿсĕ.

А. КРИВИЛЕВ.

Чăваш АССР Наркомземĕн ветуправлени начальникĕ.

Лашасемпе тĕрĕс усă курман çĕрте

Ялхуçалăхĕнче лаша пысăк вырăн йышăнса тăрать. Колхозра лаша вăйĕсĕр пĕр ĕç те пулмасть. Çавăнпа та, лашасене лайăх пăхса усрамалла тата вĕсемпе тивĕçлипе усă курни кирлĕ. Ялхуçалăх артелĕн уставĕ тăрăх колхозсенче лашасене бригадăсем çумне çирĕплетсе панă. Бригадăри лашасемпе тĕрĕс усă курассишĕн бригадирсем ответлă. Мĕншĕн тесен, колхоз правлени бригадăсене ĕç нарячĕ панă чухне чи малтан бригадăра миçе лаша пуррине шута илет. Çапла вара, ĕç нарядне тултармасăр бригадăри пĕр лашана та урăх ĕçе яма юрамасть. Çавăн пекех бригадир ирĕк памасăр пĕр колхозник те хăйĕн ирĕкĕпе лаша кÿлсе кайма пултараймасть. Çакă вăл—закон, ăна çирĕп пăхăнса тăмалла. Ĕç вăхăтĕнче лашапа базара, хăнана е урăх çĕре кайса çÿресе вăхăта ирттермелле мар, кашни лаша ĕçре туллин ĕçлени кирлĕ. Çапла йĕрке тусан çеç ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра туса пыма пулать.

Апла пулин те хăшпĕр колхозсенче туртăм вăйĕпе тĕрĕс усă курмаççĕ-ха. Шупашкар районĕнчи «11 лет Октября» колхоз кĕлтесене капана хывса пĕтермесĕрех 9 лашапа кăмпана тухса кайнă. Иванов бригадир хăй те ĕçе пăрахсах кăмпана кайнă. Хăшпĕр колхозниксем Шупашкарти хатĕрлев пунктне тырă пама кайсан, вăхăтра таврăнмаççĕ, хула хушшинче лашапа ĕçлесе укçа тăваççĕ. Çакнашкал тĕслĕхсем Ишлей районĕнче те пулкалаççĕ. «III Интернационал» колхоз счетовочĕ Григорий Озиков ĕçе пăрахсах кăмпана тухса кайнă. Çитменне вăл хăйпе пĕрле ытти колхозниксене пухса Атăл хĕрне çитиччен лашапа лестернĕ. Янду колхозĕнче те лашасемпе кăмпана каякансене ăсатнă. Ку çеç те мар, хăшпĕр колхозсенче, ĕç вăйне салатса пĕтернипе, лашасем кунĕн-çĕрĕн уничере çÿреççĕ. Ишлей районĕнчи «Ыраш», «Хозантай» тата Каманин ячĕпе тăракан колхозсенче, кĕлте кĕртес тата кĕрхи çĕртме тăвас ĕçсем вĕçленмен пулин те, лашасене ĕçсĕр çÿретеççĕ.

Колхозсенче дисциплина çирĕп пулмалла. Кашни колхозникăн хушнă ĕçе вăхăтра тата пысăк пахалăхпа туса пыни кирлĕ. Дисциплинăна пăсакансемшĕн нимĕнле каçару та пулма пултараймасть, вĕсем пирки çирĕп мерăсем йышăнмалла.

Колхозсенче личнăй интересене общественнăй интересемпе тĕрĕс сыхăнтарса пырасси—колхоз стройĕн никĕсĕ пулса тăрать. Колхозниксен личнăй интересĕсем колхозăн общественнăй интересĕсене чăрмантармалла мар туса пырас пулать.

А. ГРИГОРЬЕВ.

Далматски ромашкăна акма хатĕрленер

Чăваш республикинчи колхозсен 1942 çулта далматски ромашкăна массăллăн акса тума тытăнмалла.

Далматски ромашка курăкĕн мĕнпур органĕсенче, уйрăмăнах чечекĕсем çинче «пиретрин» текен уйрăм вещество нумай. Вăл сиенлекен хурт-кăпшанкăсемшĕн хаяр наркăмăш пулса тăрать, çав хушăрах этемшĕн тата выльăхсемшĕн пачах сиенлĕ япала мар.

Далматски ромашкăран порошоксем, экстрактсем тата ыттисене те тăваççĕ, вĕсем этемĕн тата выльăх-чĕрлĕхĕн юнне ĕмекен паразитсене (уйрăмăнах хăнкăласене, пăрçасене, пыйтăсене, таракансене, шăнасене тата ыт. те) пĕтереççĕ. Ялхуçалăхĕнчи ÿсен-тăрансене сиен тăвакан хурт-кăпшанкăсене, тĕрлĕрен гусеницăсене, пахчари пăрçасене, трипссене тата ыт. те пĕтерме усă кураççĕ.

Далматски ромашкăран порошок тумалли меслет пачах йывăр мар, ăна кашни колхозниках хăй тĕллĕн тума пултарать. Чи малтанах ромашка чечекĕсене тата çулçисене пухса типĕтмелле, унтан вĕтетсе порошок тумалла. Çавăнпа та кашни колхозăн, колхозникăн далматски ромашкăна акса ÿстерме тăрăшмалла. Çапла туса пырсан, ÿсен-тăрансене пĕтерсе хумалли эмел йÿнĕ хакпах тата яланах хатĕр пулать.

Нумай çул ÿсекен ромашка курăкĕ, çанталăк условийĕ лайăх чухне, пĕр вырăнтах 6—7 çул хушши ÿсме пултарать. Вăл ромашкăна аксан иккĕмĕш çулĕнче чечекленме тытăнать. Çак ромашкăна уйрăм çĕре, участока уйăрса, çавăн пекех уйра акса ÿстерме те юрать, ун чухне вара вăл 4—5 çул хушшинче пĕтĕмпех тасалса çитет.

Далматски ромашкăна акмалли участока лайăх тăпраллă вырăн суйласа илмелле, вăл çĕр çинчи шыв 4 метр таран аялта пулма тивĕç. Ромашка акмалли çĕр хура тăпраллă, час çемçелекенни пулмалла. Далматски ромашкăна çемçе тăмлă тата хăйăрлă вырăн çине те акма юрать. Паллах, ромашка акма уйăрса илнĕ участоксем çумкурăксенчен таса пулмалла, ÿсен-тăрана ерекен хурт-кăпшанкă таврашĕ те пулмалла мар. Ромашка акмалли участоксене çурçĕр-хĕвелтухăç енчи сивçилрен хÿтлемелле.

Далматски ромашкăна малтан вăрлăхпа акса ĕрчетеççĕ, ăна хытăрах çĕр çине акма та юрать, малтан панча çине акса, кайран уйăрса лартма та пулать. Ромашкăна хĕлле валли, çавăн пекех тата çуркунне иртен ир акса хăвараççĕ. Чăваш республикинчи условисенче, çуркунне уяр çанталăк тăрать пулсан, ăна кĕркунне, хĕл каçма акса хăвараççĕ, урăхла каласан, кĕркунне питех те кая юлса аксан, хĕле кĕриччен шăтса тухма памалла мар. Анчах кăçалхи çул хĕлле валли ромашка акса хăварма май килмест, çавăнпа та ăна çитес çуркунне иртерех акма хатĕрленмелле.

Ромашка акса ÿстермелли çĕре кăçал кĕркуннех çемçетсе хăварма тытăнмалла. Чи малтанах ирхи çĕртме тумалла, ăна плугпа 25 сантиметр тарăнĕш илсе сухаламалла. Ромашка акиччен малтан çав участок çинче тĕштырă е пăрçа йышши культурăсем акса тунă пулсан, вара малтан 4—5 сантиметр тарăнĕш илсе хăмăл сухаламалла, кайран, тепĕр 2—3 эрне иртсен, ăна каллех тепĕр хут тарăн сухаласа пăрахмалла. Хăйăрлă çĕр çине акмалла пулсан, ăна суха касси сийĕ таран е тата тислĕк тăкса çемçетнĕ çĕре 2—3 сантиметр тарăнрах илсе сухалама та юрать.

Кĕркунне сухаласа хăварнă участока çуркунне сÿрелесе пăрахмалла, акас умĕн татах тепĕр хут культиваци туса е сÿрелесе çемçетмелле. Ромашка акмалли çĕре тĕплĕн çемçетмелле, анчах ытлашши кăпкалатса яма та юрамасть.

Кĕркунне çĕртме сухи тăвас умĕн, ромашка акмалли участок çине вăтамран кашни гектар пуçне çакăн чухлĕ удобрени тăкмалла: тислĕк 30 тонна, фосфорит çăнăхĕ—3—4 центнер, кĕл — 4—5 центнер. Колхозăн калий тăварĕ пулсан, кĕл вырăнне çавна сапса çемçетме те юрать. Калий тăварне пĕр гектар çине 1 центнер сапмалла.

Кунсăр пуçне, колхозăн суперфосфат хатĕр пулсан, ромашка акас умĕн çавна сапса хăварсан та аван пулмалла, 1—1,5 центнер суперфосфата 1,5—2 центнер фосфорит çăнăхĕпе хутăштарса пĕр гектар çине сапмалла. Çакăн пек хутăштарса çемçетнĕ çĕр çинче ÿсен-тăран валли фосфорла апат-çимĕç нумайрах пулать. Азотлă удобренисем пур чухне ромашка акнă çĕр çине малтанхи çулах сапса хăвармалла. Сульфат аммоний пулсан, ăна пĕр гектар пуçне 1,5—2 центнер, аммиак селитрине—1—1,5 центнер сапмалла.

Ромашка культури оборона тĕллĕшĕнчен пысăк вырăн йышăнса тăрать, çавăнпа та район руководителĕсен, колхоз председателĕсен çав культурăна акса ĕрчетес ĕçе тивĕçлипе хакламалла, ăна пурнăçлама кăçалхи кĕркуннерен тытăнмалла.

Далматски ромашкăна вăйлăн туса илме пуçласан, вăл этем чирне ертекен паразитсене пĕтерме пулăшать, çавăн пекех тата ялхуçалăх культурисене сиен тăвакан хурт-кăпшанкăсене пĕтерсе, тырпул тухăçне ытларах перекетлеме май туса парать, юлашкинчен тата Чăваш республикинчи колхозсен укçа енĕпе пулакан тупăшне ÿстерет.

И. КАЛАШНИКОВ.

Ялхуçалăх наукисен кандидачĕ.

◆

Единоличниксене манса хăвармалла мар

Республикăра государство умĕнчи обязательствăсене срокчен тултарас тĕллĕшпе чылай колхозсем ăнăçлăн ĕçлеççĕ. Элĕк, Кувакино тата Пăрачкав районĕсенчи колхозсем 1941 çулшăн государствăна тырпул тăратмалли обязательствăна пурнăçларĕç. Çĕмĕрлепе Вăрнар районĕсенчи колхозсем те хăйсен обязательствине пурнăçласси патне çывхарса пыраççĕ. Çав вăхăтрах государствăран кивçен илнĕ тырпула та срокчен тавăрса параççĕ. Ку вăхăтчен кивçен илнĕ тырăна 18 район тавăрса панă. Колхозсем машинно-тракторнăй станци ĕçлесе панăшăн натуроплата пама пуçăннă, вĕсенчен чылайĕшĕ ĕнтĕ натуроплата тыррине те парса татнă. Государствăна тырă тăратас тĕллĕшпе республикăра малта пыракан Элĕк районĕ натуроплата тырри парассине 41 процент ытла тултарчĕ.

Çав вăхăтрах единоличник хуçалăхĕсем пирки те манма юрамасть. Республикăра вĕсем нумаях мар. Апла пулин те государство умĕнчи обязательствăна тултарас тĕллĕшпе вĕсем колхозсенчен чылай юлса пыраççĕ-ха. Тырă тăратмалли графике йĕркеллĕн пурнăçласа пымаççĕ. Ку тĕллĕшпе уйрăмăнах Хĕрлĕ Чутай, Вăрмар тата Елчĕк районĕсен ĕçе вăйлатмалла пулать.

Государствăна пахча-çимĕçсем типĕтсе параççĕ

ИШЛЕЙ. Шетмĕпуç ялсоветĕнчи колхозниксем государствăна памалли пахча-çимĕçсене типĕтме тытăннă. Ку вăхăтчен «Çĕнĕ хунав» тата Киров ячĕпе тăракан колхозсенче Е. Гаврилов, А. Осипов, Н. Романов, Г. Никифоров, И. Антонов колхозниксем государствăна типĕтнĕ пахча-çимĕçсем парса татрĕç те ĕнтĕ.

А. СМИРНОВ.

Эмел курăкĕсем пухаççĕ

Çĕрпÿри вăтам шкулта вĕренекен комсомолецсемпе пионерсем пуçарнипе сентябрĕн 21-мĕшĕнче воскресник туса çĕр килограмм ытла шăлан çырли пухрĕç. Шăлан çырли пухнă çĕрте уйрăмăнах V-мĕшпе VI-мĕш класра вĕренекенсем лайăх ĕçлерĕç. Пухнă шăлан çырлине райлесхоза леçсе пачĕç.

Çавăн пекех Ойкассинчи туллимар вăтам шкулта вĕренекен пионерсемпе шкул ачисем те 60 килограмм ытла шăлан çырли пухнă. Пухнă шăлан çырлине типĕтсе аптекăна леçсе параççĕ. Шăлан çырли пухса панăшăн тивекен укçана ачасем оборона фондне пама пулчĕç.

З. ЕГОРОВ.

Шăлан çырли пухса хатĕрленĕ

Куславкка районĕнчи хатĕрлев организацийĕсем шăлан çырли пухса хатĕрлес ĕçе тимлĕ туса пыраççĕ. План тăрăх, Торгплодоовощь конторин типĕтнĕ шăлан çырлине 15 тонна пухса хатĕрлемелле пулнă пулсан, вĕсем чĕрĕ виçепе 28 тонна пухнă. Çавăн пекех райпотребсоюз та шăлан çырли хатĕрлессине ытлашшипех тултарма тăрăшать. Сентябрĕн 25-мĕшне мĕнпурĕ 12 тонна чĕрĕ çырла, 3 тонна типĕтнĕ çырла хатĕрленĕ. Ку ĕçре колхозниксем тата çамрăк ачасем пысăк пулăшу параççĕ. Нуждина колхозница хăйĕн икĕ ачипе пĕр кун хушшинчех 80 килограмм шăлан çырли пухса парса, 52 тенкĕ укçа илнĕ. Ларухина хăйĕн хĕрачипе пĕрле кунне 50—60 килограмм таран, Маркин хăйĕн икĕ ачипе пĕрле 72 килограмм шăлан çырли пухса панă.

Сентябрĕн 20-мĕшĕнчен пуçласа, шăлан çырли пухмалли хак икĕ хут ÿснĕ. Малтанхи вăхăтра пĕр килограмм типĕтнĕ шăлан çырлишĕн 1 тенкĕ те 60 пус тÿленĕ пулсан, халĕ ĕнтĕ 3 тенкĕ тÿлеççĕ. Çавăн пекех типĕтмен шăлан çырлин хакĕ те хăпарнă. Пĕр килограмшăн халĕ 1 тенкĕ тÿлеççĕ.

С. ШНЕЙДЕР,

СССР Наркомпищепромĕн Союзвитаминпром инструкторĕ.

ПАЛАЧСЕН ÇАРĔ

Гитлер генералĕсем пирĕн юратнă тăван çĕршыв çине пусмăрçăсен, çынвĕлеренсен, вăрă-хурахсен йĕркерен тухнă ирсĕр бандисене ертсе килчĕç.

Нимĕç салтакĕсем йышăннă кашни ялтах, кашни хуларах пÿрт тесен пÿртре, урам тесен урамра хĕрарăмсемпе ачасен, ватăлса кайнă стариксен юнĕ юхать. Фашистла офицерсемпе фашистла салтаксем вăхăтлăха йышăннă совет районĕсенче кăнтăр кунĕнчех касхи вăрă-хурахсем пек хурах пусса çаратаççĕ. Çынвĕлеренсем е çамрăк хĕрачасене пусмăрлакансем, палачсем е мародерсем, вĕсем хăйсен мĕнпур усал, тискер, выльăхла туртăмĕсене алхасса кайма ирĕк панă.

Пире хирĕç тăракан Германи çарĕ тĕнчери халăхсем çар тесе ăнланма хăнăхнă çар мар вăл, пачах урăхла, вăл—асаплантаракансен, çаратакансен, тĕрлĕрен уголовнăй преступниксен банди. Пире хирĕç тăракансем—кама ку таринччен офицер е салтак тесе шутлама хăнăхнă çынсем мар, сăнчăртан вĕçерĕнсе кайнă урнă йытăсем, тискер-кайăксемпе этем сăнне çухатнă негодяйсенчен хутăш пулнă ирсĕр ăру. Пирĕн умра уйрăм çынсен тискерлĕхĕ мар, пирĕн умра паллă **система** курăнса тăрать. Ку системăн паллă тĕллевĕ: пирĕн халăхăн малта пыракан пайне ним юлмиччен вĕлерсе тухасси, ыттисене вара пурне те вилес пек хăратса пăхăнтарасси. Кусене Гитлер палачĕсем тахçанах хăйсен чурисен списокĕсем çине кĕртнĕ.

Сарта тăман мирлĕ çынсене масси-массипе вĕлерсе, хĕрарăмсене мăшкăл туса çавтери ылхана тухнă çар этемлĕх историнче халиччен пулман. Фашистсем пирĕн хуласенчи, ялсенчи çынсене вĕлернипе кăна чарăнса тăмаççĕ, вĕсем вĕлеричен темĕн чухлĕ йывăртан йывăр, шĕр фашистсем кăна шухăшласа кăларма пултарнă асапсем кăтартаççĕ. Колхозниксене, рабочисене, совет работникĕсене чĕрĕллех çĕр айне купаласа пăрахаççĕ, хĕрарăмсемпе хĕрачасене пусмăрланă хыççăн асаплантарса вĕлереççĕ. Пирĕн çарсем е партизансем каялла туртса илнĕ кашни ялтах фашистсем асаплантарса вĕлернĕ хĕрарăмсен, хĕрачасен виллисене тупаççĕ. Вĕлериччен вĕсене фашистсем штыкпа чике-чике пĕтернĕ, кăкăрĕсене касса илнĕ, варĕсене çура-çура пăрахнă. Пĕчĕк ачасене Гитлер вăрă-хурахĕсем чĕрĕллех татăкăн-татăкăн ваклаççĕ, амăшĕсене çавна юри пăхтарса тăратса чунĕсене вутри пек хыптарса çунтараççĕ, ăсран-тăнран кăлараççĕ.

Урса кайнă фашистла йытăсем тыткăна лекнĕ красноармеецсене ытла та йывăр асапа асаплантараççĕ. Тыткăна лекнĕ красноармеецсемпе командирсене фашистла офицерсемпе салтаксем бензин е краççин сапса чĕрĕллех çунтараççĕ. Хăйсем пурпĕрех пĕтессинчен хăранипе, хăрушă таварăçу пурпĕрех пулассинчен чĕтресе тăнипе каннибалла тарăхса, вĕсем тыткăна лекнĕ е суранланнă красноармеецсемпе командирсене темле те асаплантараççĕ: куçĕсене чиксе шăтараççĕ, чĕлхисене туртса кăлараççĕ, сăмсисене, хăлхисене, тутисене, ар органĕсене касса илеççĕ, алăсемпе урасене татса утаççĕ, тутасене пĕрле çĕлесе лартаççĕ... Этем тĕсне çухатнă хура-хăмăр вăрă-хурахсен тискер ĕçĕсенчен такам чунĕ те шикленсе çÿçенмелле.

Нимĕç фашисчĕсен тискер ĕçĕсене пурне те каласа пĕтерме вăхăт та çитес çук. Ун пек фактсем ытла та нумай, ун пек фактсем çинчен темиçе кĕнеке çырсан та пĕтес çук. Фашистсем пирĕн çĕршыв çине çынвĕлерен вăрă-хурахсем пÿрте çĕмĕрсе, çуйăхса кĕрсе кайнă пек кĕрсе кайрĕç. Ак мĕн калаççĕ нимĕçсен фашистла мерзавецĕсенчен каялла туртса илнĕ Ельня хулинчи çынсем. Иосиф Иванович Акатенков рабочи, Ельня хулине фашистсем кĕрсе кайнă чух, хăйĕн тивĕçлĕ вырăнĕнче тăнă—вăл ретификатор умĕнче ĕçленĕ. Бандитсем унтан: «Эсĕ стахановец мар-и?» тесе ыйтнă. «Да, стахановец»,—тенĕ Акатенков юлташ. Вара Гитлер вăрă-хурахĕсем ăна тытаççĕ те хăйсен застенокне илсе каяççĕ, асаплантарса вĕлереççĕ. Кашни кас Ельня хулинче чуна çурса яракан хăрушă сассем илтĕнсе тăнă—ку вăл фашистсем хулари хĕрарăмсене, хĕрсене ирĕксĕрлесе пусмăрлани çинчен пĕлтерсе тăнă. Фашистла офицер 12 çулхи Таня Иванейкăна пусмăрланă, таранса çитсен урнă кашкăр Таняна вĕлернĕ. Рабочи-стахановец арăмĕ Анна К. темиçе сехетрен ача çуратмалла пулнă, нимĕç салтакĕ çав арăма пусмăрлассинчен чарăнса тăман. Тепĕр нимĕç салтакĕ урамра ватă карчăка Любовь Мироновна Мотина тĕл пулнă, вăл ăна çаратнă та ватă çынна çавăнтах вĕлернĕ.

Германи çарĕсем кĕрсе кайнă ытти хуласенчи пекех, Ельняра та ирсĕр фашистсем хулана тытса тăрас администрациллĕ ĕçе публичнăй çуртсем уçнипе пуçласа янă, хулари арăмсемпе хĕрсене ку çуртсене алăри хĕçпăшалпа хăратса ирĕксĕрлесе хуса кĕртнĕ.

Пирĕн çарсем нимĕçсенчен каялла туртса илнĕ ялсенче çĕмĕрмен е çаратман килçурт тĕсне те тупма çук, фашистсем аркатмасăр хăварнă килçурт курма çук. Киле-çурта пăрахса ялтан тухса тарайман çынсене фашистсем хăйсен тылне йывăр ĕçсем тума хăваласа каяççĕ. Ку тĕллĕшпе Цициха ялĕнчи çынсем çинчен кăларнă приказ пит те кăтартуллă пулса тăрать: фашистла полковник ялти çынсене, кама çак приказ тухиччен персе пăрахман е асаплантарса вĕлермен пулсан, пурне те ялтан хуса кăларма хушнă. Нимĕç салтакĕсене колхозниксен мĕнпур пурлăхне çаратма ирĕк панă. Вара ялти кил-çуртсене çурри ытла пĕтерсе тăкнă.

Гитлер негодяйĕсем кĕрсе кайнă вырăнсенче пур çĕрте те ирсĕр ĕçсен юнлă йĕрĕсем палăрса юлаççĕ. Колхозниксем уйри тырпулсене пуçтарса, турттарса тарма ĕлкĕреймен пулсан, фашистла офицерсем çакăн пек тăваççĕ: колхозниксене уйри тырпула пуçтарса кĕрттереççĕ, çаптараççĕ. Вара тĕштырра пĕтĕмпех уйрăм складсене хывтараççĕ. Çапла пухнă тырпула пĕр çур пайне фашистсем хăйсене илеççĕ те, çавăнтах Германие яраççĕ; тепĕр çур пайне те, кунти кулленхи тăкаксем валли кирлĕ тесе, каллех хăйсем илеççĕ. Колхозниксем совет влаçĕпе колхоз самани вăхăтĕнче тăрăшса пухнă мĕнпур пурлăха фашистсем йăлтах туртса илеççĕ.

Фашистсен çарне пăхса ÿстернĕ чух çар пуçлăхĕсем салтаксене тем тĕрлĕ тискер пулма, ирĕксĕрлеме вĕрентекен идеологипе чыхса ирсĕрлетнĕ. Гитлер шайккин мĕнпур шанчăкĕ çавăн çинче тăрать: салтак шухăшласа ан тăтăр, çавăнпа ун ирĕкĕнче çынна вĕлересси, ăна вакласси, хурах пусса пусмăрласси, çаратасси, çĕмĕресси, вут хыптарса çунтарасси. Нимĕç салтакĕсене çак ĕçсемшĕн айăплама мар, яланах мухтаса, илĕртсе тăраççĕ.

Власть тÿпине кукаленсе çитнĕ Богемăри пыйтланса кайнă ефрейтор темиçе çул хушши хăй хыççăн пыракан тискер вăрă-хурахсене çапла «тăна кĕртсе» тăнă: вĕлерме, пĕтерме лайăх вĕренсе çитсен, эсир мухтава тивĕçлĕ паттăрсем пулăр, тенĕ. «20 миллион çын пĕтермелле»—тесе сÿпĕлтетет Гитлер.

—«Ку вăхăтран пуçласа çакă ĕнтĕ Германи политикин тĕп задачи пулса тăрать»,—тет вăл.

Чи малтан Гитлерăн славянсене пĕтермелле. Юнпа вараланнă аллисене кăтартса мухтанакан ирсĕр вăрă-хурах пек, Гитлер ним пытармасăр тÿрех çапла лаплаттарать: «Пирĕн пуринчен малтан славян халăхĕсене хĕстермелле, çавсене пĕтермелле: вырăссене, поляксене, чехсене, словаксене, болгарсене»—тет.

Ирсĕр похода тухнă чух Гитлер хăйпе пĕрле пĕр палач та илмест, мĕншĕн тесен ăна хисеплекенсем кашниех кирек хăшĕ те—палач е çаратакан, пусмăрлакан е мародер. Гитлер салтакĕсем ăс-тăн енчен тахçанах ĕнтĕ кастарнă выльăхсем пекех, ахаль тискер-кайăксенчен вĕсем мĕн пурĕ те никама та хĕрхенменнипе, ытларах та ытларах юн ыйтнипе кăна кăшт уйăрăлса тăраççĕ.

Хăй çарĕ валли Гитлер юри уйрăм приказ кăларнă. Çав приказра вăл çапла каланă: «Кам та кам совет стройне йышăнса тăнă пулсан çавсене пурне те персе пăрахмалла, никам юлмиччен пĕтермелле»,—тенĕ.

Совет Союзĕнче **пур граждăнсем те «совет стройне йышăнса» тăнине, пĕтĕм халăх** хăй влаçне пулăшса тăнине, ăна хÿтлеме яланах хатĕр тăнине Гитлер пĕлмест мар, пит лайăх пĕлет. Бандитла «фюрер» хăй салтакĕсене тÿрех калать те: «Сире тем тума та ирĕк паратăп—вутпа çунтарăр, пурне те çаратăр, кирек кама та пусмăрлăр, такама та вĕлерĕр. Хăвăр алăрпа асаплантарса вĕлернĕ çынсен япалисене хăвăрăн еркĕнсене тумлантарăр, фатерланд тата «фюрер» ячĕпе çаратнă пурлăха хăвăр çума чыхăр»,—тет.

Çавăнпа ĕнтĕ вăл,—фашистсен «çиçĕмле вăрçă» стратегийĕ пĕтĕмĕшпех путланса ларнă пирки гитлеризм умĕнче вăрăма каякан вăрçă перспективи уççăнах палăрма пуçланă май, нимĕçсен фашистла пуçлăхĕсем хăйсен салтакĕсене çаратас та пусмăрлас, вĕлерес те иртĕнсе алхасас шухăш çине тата ытларах «тĕкме» пуçларĕç.

Гитлер **хăйĕн бандичĕсене вăрçăра кашниех пуйма май пуррине лайăхрах кăтартса парса вăрçăшăн тăракан тăвасшăн.**

Акă пирĕн умра нимĕçсен аслă командованийĕ Германин çар чăçĕсен командирĕсем патне янă секретлă инструкци.

Инструкцире çапла каланă: «Хĕвелтухăçĕнчи фронт уйрăмлăхĕсенчен тухса тăракан тĕп задачăсене халь каллех тепĕр хут палăртса кăтартса памалла. Нимĕç салтакĕсене ку фронтра малтанхи пур фронтсенчен темиçе хут тискертерех пулма вĕрентмелле. Арçын-и, хĕрарăм-и, çамрăк çын-и, ват старик-и, никама та хĕрхенсе тăмалла мар, ку фронтра хĕрхенÿ тĕсĕ те пулмалла мар, ку фронтра хĕрхенÿ тенине чăтса тăма çук... Германи расин тискерлĕхĕнчен такам та хăраса каймалла хăтланакан кашни нимĕç салтакĕн пуçаруне мухтамалла, унăн ирсĕрлĕхне хавхалантарса пымалла. Кашни офицер, кашни салтак вăрçăшăн тăтăр тесен вăрçă вĕсене кашниннех пуйма май панине вĕсем кашни утăмрах туйччăр», тенĕ приказра.

Кунта мĕн каламаллине йăлтах уçса каланă ĕнтĕ.

Германин аслă командованийĕ ĕнтĕ кама çапла вĕрентет? Салтаксене-и? Çук, салтаксене ку таринччен нихăш çĕршыв çарĕнче те апла вĕрентмен. Çаратакансене, мародерсене, çын вĕлерекен вăрă-хурахсене кăна çапла вĕрентме пулать. Çавсене вĕрентет те Германин аслă командованийĕ.

Ку инструкци—секретлă инструкци. Анчах та фашистсен ирсĕр ĕçĕсем пĕри те вăрттăн юлмĕ. Вăл ĕçсем çинчен пĕтĕм тĕнче пĕлсе тăрать, вăл ĕçсем çинчен пĕтĕм этемлĕх пĕлсе тăрать. Вăл ĕçсемшĕн ăсран тухнă çичĕ хут ылханлă Гитлер бандине этемлĕх ĕнтĕ закона кĕртмесĕр шутласа тăрать.

(Юлашки 4-мĕш страницăра).

Швейцари хаçачĕ совет войскисен героизмĕпе çирĕплĕхĕ çинчен

Швейцарири «Националь цейтунг» хаçат, Хĕвелтухăçĕнчи фронтри лару-тăрусем çинчен çырнă май, совет войскисем хирĕç тăрса çапăçнин çирĕплĕхĕпе организованноçне кăтартса парать. Совет çарĕн çак çирĕплĕхне, тесе çырать хаçат, çак вăрçа хутшăннă нумайĕш нимĕçсен калавĕсенче те уйрăмах палăртса панă. Нимĕçсем хăйсен пĕлтерĕвĕсенче «моторизованнăй крепостьсем» тесе ят панă танксем çавтери нумай вăй хурса тата йывăр çухатусем туса кăна малалла шума пултараççĕ. Германи хаçачĕсем вилнĕ танкистсен тата моторизованнăй войскăсен вилнĕ салтакĕсен вăрăм списокĕсемпе тулса ларнă.

Совет çарĕ, тесе çырать хаçат малалла, тапăнса килекен тăшмана нимĕнсĕр тăратса хăварас тĕллĕшпе çирĕп тăнине кăтартса пачĕ. Совет войскисем кирек мĕнле положенинче пулсан та тăшман умĕнче чакмасăр тăни чи пысăк вырăн йышăнса тăрать. Оборонăна организациленĕ чухне кашни районпа, кашни çуртпа тата кашни хÿмепе усă кураççĕ. Çакна пула нимĕçсем çавтери пысăк çухатусем тÿсеççĕ. Хĕвелтухăç фронтĕнчи вăрçăн урокĕсем питех те вĕрентÿллĕ. Вĕсем «салтак психологийĕ» тенĕ пек фактор мĕнле пысăк вырăн йышăнса тăнине кăтартса параççĕ. (ТАСС).

Нимĕçсемпе болгарсен военщинин ирсĕр провокацийĕ

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 5-мĕш. (ТАСС). «Нейшенл Бродкастинг компани» ятлă радиовещани компанийĕн паллă корреспонденчĕ Агронский Анкара хулинчен çапла пĕлтернĕ: «Болгарири «вырăс парашютисчĕсем» тесе кама калани халĕ паллă пулса тăчĕ. София хулинче мана пĕлтернĕ тăрăх, «вырăс парашютисчĕсем» текенскерсем чăннипе тыткăна лекнĕ вырăс çыннисем пулнă. Вĕсене Румынипе Германи самолечĕсем çине лартнă та ирĕксĕрлесех Болгари территорине парашютсемпе сиктернĕ. Çакна халăх хушшинче Совет Союзне хирĕçле туйăмсене хускатса ярас тата Болгари правительствине Совет Союзне хирĕç вăрçă пуçласа яма сăлтав тупас пирки тунă. Ку тĕллĕшпе Германия Болгарие хĕссе тытасси халĕ те вăйсăрланмасть».

Фашистсен лагерĕнчи хирĕçÿсем

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 5-мĕш. (ТАСС). «Форрейн корреспондент» бюллетенĕн юлашки номерĕнче Италипе Германи хушшинче хирĕçÿсем çивĕчленсе пыни çинчен калакан пĕлтерÿ пичетлесе кăларнă. Италия, Германия пĕтĕм Югославие тытса илессинчен хăраса, Хорвати территорийĕн пиллĕкмĕш пайĕнчен виççĕшне оккупациленĕ. Италия Динар тăвĕсем патне çитиччченех çĕршывăн вăтаçĕрти пайне пĕтĕмпех хăйне пăхăнтарнă тата Тетево патне çити кăнтăралла кĕрсе кайнă. Бюллетень сăмахĕсем тăрăх, «Югославире Германипе Италия тавлашса кайни çакăн пек пулса тăнă: итальянецсем сербсен нимĕçсене хирĕç пыракан кĕрешÿне пулăшма хăтланаççĕ, нимĕçсем итальянецсене хирĕç кĕрешнĕ çĕрте хорватсем çине таянса тăрасшăн».

ЛОНДОН, октябрĕн 5-мĕш. (ТАСС). «Свенска дагбладет» хаçатăн Лондонри корреспонденчĕ фашистла партин паллă деятелĕсенчен чылайĕшĕ нимĕçсене хирĕçле шухăш-кăмăл тытни çинчен пĕлтерет. Италире нимĕçсем пусмăрласа тăнине хирĕç пулнăшăн ютçĕршыв ĕçĕсен министрне Чианона юратма пăрахни çинчен сăмахсем çÿреççĕ. Фашистсен пуçлăхĕсене çакă тарăхтарса янă: Германи посолĕ Итали министрĕсен совечĕн пур ларăвĕсенче те пулма право илнĕ тата хăйĕн сĕнĕвĕсене, урăхла каласан, Гитлер кăтартса панисене пама пултарать.

Хаçат нимĕçсем Италире хуçа пулса тăнин примерĕ вырăнне çакăн пек факт илсе кăтартать. Англи авиацийĕ Сицили çине пырса тапăннă вăхăтра пĕррехинче Германипе Итали истребителĕсем сывлăша хăпарнă. Итали самолечĕсем англичансене хирĕç çапăçуран пăрăнас тесе каялла чакнă. Вара Германи истребителĕсем итальянецсене пеме тытăннă, виçĕ самолета персе ÿкернĕ. «Пире англичансен тыткăнĕнче юлни лайăхрахчĕ, мĕншĕн тесен халĕ пире çĕнĕрен вăрçтарасшăн», тесе уççăнах каланăшăн Ливире нимĕçсем Англи тыткăнĕнчен хăтарнă Итали салтакĕсене персе вĕлернĕ.

Юлашки вăхăтра,—тесе çырать хаçат,—Гитлер итальянецсен 10 дивизине Хĕвелтухăçĕнчи фронта яма ыйтнă пирки фашистсем хушшинчи хирĕçÿсем тата та хытăрах вăйланса кайнă. Германие хирĕçле шухăш-кăмăлсенчен хăранă пирки пулас, Муссолини Гитлер çапла ыйтнине хирĕç тăма хăю çитернĕ, вăл виçĕ дивизи кăна яма пултаратăп, тесе пĕлтернĕ.

Америка корреспонденчĕ Итали çарĕнчи заговор çинчен

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 5-мĕш. (ТАСС). Оверсис ньюс агентстви дипломати енĕпе пысăк вырăнта ĕçлекен çынсем герцог Аоста ертсе пынипе Итали çарĕнче заговор тума хатĕрлени çинчен пĕлтернине парать. Англи самолечĕ герцог Аостăна, вăл çарта тыткăна лекнине пăхмасăрах, Рима леçнĕ, тесе кăтартса параççĕ. Италин çар руководителĕсем герцог Аостăна çара контроль туса пыма май парĕç тен, Аоста çакăнпа усă курса Муссолинине Англипе мир тутарĕ е Муссолинине кăларса сирпĕтĕ. Çав çынсемех пĕлтернĕ тăрăх, нумаях пулмасть Германин нумай войскисем йĕркесĕрлĕхсене сирсе ярас тесе Италине пынă.

Америкăн „И. С. Уайт“ ятлă танкерне путарни

НЬЮ-ЙОРК, октябрĕн 4-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, США-н Бразилири посольстви çапла пĕлтернĕ: Ресифрен 450 миляра тăракан вырăнта сентябрĕн 27-мĕшĕнче Америкăн 7.052 тонна водоизмещениллĕ «И. С. Уайт» ятлă танкерне торпеда ярса путарнă. Командăри 43 çынран 18 çынна çăлса хăварнă.

Ассошиэйтед пресс агентстви çапла пĕлтерет: «Стандардт ойль Ньюс джерси» компани Америкăн «Мармакрен» ятлă грузовой пароходĕ торпеда ярса путарнă «И. С. Уайт» ятлă танкер командинчен татах 16 çынна хăтарни çинчен пĕлтернĕ. Юлашки ултă уйăхра «И. С. Уайт» танкер вăрçă ĕçĕсен зонисене кĕмен портсене англичансем валли нефть турттарнă пулнă. Танкер юлашки рейсне Кюросао утравĕсем (Голландин Вест-Индийĕ) çинче ирттернĕ, унтан Кэптуан еннелле кайнă пулнă.

Палачсен çарĕ

(Юлашки, пуçламĕшĕ 3-мĕш страницăра)

Бандитсен шайккинче мĕнле закон, Гитлер çарĕнче те çав законах: **пĕрле хутшăнса ирсĕрлесси, пĕрин ирсĕрне тепĕри хире-хирĕç пытарса тăрасси.**

Гитлер тусĕ пулса унăн атти кĕллине чуп туса пурăннă, кайран Германирен тухса тарма тĕл килнĕ Раушнинг хушаматлă фашист Гитлер çинчен çапла çырать: «Пĕрле тунă преступлени пек..., пĕрле хутшăнса ирсĕрлени пек, пĕрин ирсĕрне тепĕри хире-хирĕç пытарса тăни пек çынсене урăх нимĕн те çавăн пек пĕр-пĕринпе çыхса тăманнине Гитлер пит лайăх пĕлет»,—тет.

Фашистсен юнлă, тискер оргийĕсене хутшăнман салтаксене гитлеровецсем хура-хăмăр шайкка тăшманĕ тесе шутлаççĕ, вĕсемпе мĕн тумаллине пĕлеççĕ. Кашни салтак çараттăр, пусмăрлатăр, вĕлертĕр тесе фашистла ефрейторсем çавăнпа та ĕнтĕ пĕтĕм вăй хурса тăрăшаççĕ. Мĕншĕн тесен, ун пек чух пур салтаксем те пĕтĕмпех пурте пĕрле тунă преступленипе пĕрлешсе çыхăнса тăраççĕ, вĕсене пурне те çав преступленисемшĕн пурпĕрех пулмалли хăрушă тавăру хăратса пĕтĕçтерсе тăрать.

Анчах та Гитлерăн çÿлте ларакан сволочĕсем малалли çине шанса хăйсене хăйсем ахалех лăплантараççĕ. Кĕçĕн палачсен преступленийĕсемшĕн эпир айăплă мар теме пултараймаççĕ вĕсем. Мĕнпур преступленисемшĕн вĕсен обер-палачĕсемпе обер-бандитсен, обер-мародерсемпе обер-пусмăрçăсен пурпĕрех ответ тытмалла пулать, йывăр ответ тытма тивет. Вĕсен айăпне нимĕн те пĕчĕклетсе чакарма пултараймасть. Мĕншĕн тесен нимĕç салтакĕн ылханлă ландскнехт туртăмĕсене вĕсем, обер-палачсем, вăйлатса ячĕç, нимĕç салтакĕн ăшĕнчи тискер-кайăкла ирсĕр туртăмĕсене вĕсем, обер-бандитсем, йĕкĕлтесе хускатса, вĕçерсе ячĕç, вĕсем ăна нимĕç салтакĕсене этемлĕх картинчен кăларса тĕпсĕр шăтăка ÿкерчĕç.

Пăхăр-ха, ĕçкĕпе ухмаха ернĕ, йĕркесĕрлĕхпе аскăну ăшне путнă, айăпсăр çынсен юнĕпе юнланса пĕтнĕ, йĕри-тавра хĕçпăшал çакса тултарнă мародерсен банди çухăрса, çуйăхса пырать. Тĕнчере мĕн ĕнтĕ çакăнтан ирсĕрри пулма пултарать! Çав бандитсем ĕнтĕ «фюрер» хушнипе «Хĕвелтухăçĕнчи çĕрсене туртса илмелле»!

Çивĕч çилĕ, хаяррăн кураймании — совет патриочĕсен кăкăрĕнче çак вут пек хĕмлĕ туйăмсем вăйланаççĕ фашистла палачсен тискер те ирсĕр ĕçĕсене хирĕç. Пирĕн асаттесен, тăван пиччесемпе шăллăмăрсен, ывăлсен юнĕ, пирĕн йăмăксемпе аппасен, арăмсен, аннесен ятне варлани, пирĕн ачасен тем чул асап тÿссе пĕтнĕ вилĕмĕсем,—çаксем пурте таса çилле, тăшмана чунтан-вартан кураймаиннине хĕмлентерсе тăраççĕ.

Пирĕн çĕршывра тунă мĕнпур преступленисемшĕн фашистсене каçарма пĕлмен, хĕрхенме шухăшламан хăрушă тавăру пуласси çунатлантарать красноармеецсемпе командирсене, пирĕн аслă та чаплă тăван çĕршыври мĕнпур граждансене! Хăйсем тунă мĕнпур ирсĕрлĕхсемшĕн пуриншĕн те фашистсем пирĕн умра ответ тытаççех! Мĕнпур вĕлерÿшĕн, пусмăршăн, мăшкăлшăн тыттаратпăр ответ!

Вилĕмшĕн—вилĕм! Юншăн—юн!

Эпир фашистсене ним те манса хăварас çук, нимшĕн те каçарас çук! Тавăру кĕтет вĕсене, хĕрхенме пĕлмен хăрушă тавăру!

И. ЕРМАШОВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Укерчĕк çинче: Боецсем Н. местечки патĕнче пулса иртнĕ çапăçусенчен пĕринче тыткăна лекнĕ фашистсен группине илсе пыраççĕ.**
Л. Великжанин фотоÿкерчĕкĕ. (ТАСС фотохроники).

Англипе Германи хушшинчи сывлăшри вăрçăн октябрьти итогĕсем

ЛОНДОН, октябрĕн 4-мĕш. (ТАСС). Информаци министерстви çапла пĕлтерет: противник Англире сентябрь уйăхĕнче 11 самолет çухатнă, Англи авиацийĕн çухатусем пулман. Противник Европа çинче 123 самолет, Англи авиацийĕ 170 самолет çухатнă. Англи летчикĕсем СССР çинче хăйсен пĕр машинине кăна çухатса, противникăнне 12 машина пĕтерсе тăкнă.

Сывăх Хĕвелтухăçĕнче противник 50 самолет, Англи авиацийĕ 35 самолет çухатнă. Кунсăр пуçне, тинĕс авиацийĕ неприятелĕн 16 самолетне пĕтерсе тăкнă.

Англин тинĕс авиацийĕ тунă çитĕнÿсем

ЛОНДОН, октябрĕн 4-мĕш. (ТАСС). Англин информаци министерстви çапла пĕлтерет: Англин тинĕс авиацийĕ вăрçăн икĕ çулĕнче питех те чаплă результатсем тунă. Çак тапхăрта тинĕс самолечĕсем противникăн 40 çар карапне путарнă е сиенленĕ, противникăн суту-илÿ суднисене—пĕтĕмпе 440 пин тонна водоизмещениллĕ суднисене стройран кăларнă. Çавăн пекех противникăн 200 самолетне пĕтерсе тăкнă.

Англин тинĕс летчикĕсем Норвегире, Бельгире, Дюнкеркра, Суданра, Грецире, Крит утравĕ çинче тата Сирире пулса иртнĕ операцисене хутшăннă. Нимĕçсем Англи çине тапăнса кĕме шутласа хунă Франци порчĕсем çине вĕсем бомбăсем пăрахнă.

Англи тинĕс-çар флочĕн Норвеги районĕнчи çапăçăвĕсем

Оверсис ньюс агентствин Стокгольмри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Осло хулинчи авторитетлă çынсем Англин çар карапĕсем Германин Кăнтăрпа Çурçĕр Норвеги хушшинчи тинĕс коммуникацине татса кĕнĕ те, Германи материалĕсене Çурçĕр фронтне ăсатса тăрассине чăрмантараççĕ, тесе каласа параççĕ. Çак çынсемех каланă тăрăх, Германин нумайĕш пароходĕсем Англин патрульри карапĕсенчен хăраса Çурçĕр Норвеги гаванĕсенчен тухаймаççĕ. Англичансем Норвегин питех те кирлĕ хăшпĕр фиорчĕсене минăсем лартса тухнă. (ТАСС).

Антонеску отставкăна тухнă

ТОКИО, октябрĕн 4-мĕш. (ТАСС) Домей Цусин агентстви çапла пĕлтерет: Антонеску совет фронтĕнчи войскăсен главнокомандующин тата Румыни премьер-министрĕн постĕнчен тухнă. Антонеску ĕçĕсене вăрçă çине тарăхни Румынире анлăн сарăлса кайнипе çыхăнтараççĕ.

Пысăк хастарлăхпа вĕренчĕç

Пирĕн комбинатри рабочисемпе работницăсем тата инженерсемпе техниксем, служащисем сывлăшран килсе тапăнсан сыхланма пысăк интереспа вĕренчĕç. Ку енĕпе кашни цехрах темиçешер кружок организациленĕ. Вăл кружоксене ятарласах вырăнта вĕрентсе хатĕрленĕ инструкторсем ертсе пычĕç. Уйрăмăнах кунта хăшпĕр инструкторсем паха тĕслĕхсем кăтартрĕç. Занятисене лайăх хатĕрленсе интереслă ирттернĕ май вĕренÿ программине кĕске вăхăт хушшинче тата пысăк пахалăхпа вĕçлерĕç.

Сăмахран, ремонтно-механически цеха илме пулать. Кунта ПВХО инструкторĕ Руфа Павлова юлташ ĕçлет. Вăл цехра ĕçлекенсене пурне те ПВХО кружокĕнчен вĕрентсе кăларчĕ. Вĕсенчен чылайĕшĕсем программăна «отлично» тата «лайăх» паллăсемпе вĕренсе пĕтерчĕç.

Çакă вăл уйрăмах инструктор тăрăшнинчен, занятисене йĕркеллĕ, пурне те кăмăлла каймалла ирттернинчен килнĕ. Павлова юлташ занятисенче яланах нагляднăй пособисемпе, схемăсемпе усă курнă.

Пиломатериалсен биржинче те (инструктор Дмитриев юлташ) занятисем йĕркеллĕ пулса пычĕç. Паянхи куна кунта ĕçлекенсем пурте (72 çын) кружокран вĕренсе тухнă, нормăсене панă т. ыт. те.

Хальхи вăхăтра пирĕн нормăна парас ĕç пырать. Ку таринччен пĕтĕм ĕçлекенсен хисепĕнчен 70 проц. ытла нормăсене пачĕç. Çав вăхăтрах тата эпир малтан вĕренĕве явăçтарман рабочисене вĕрентес ĕçе те туса пыратпăр. Ун пеккисем сахал, çитес кунсенче вĕсене те пĕтĕмпех вĕрентсе кăларатпăр.

Цехсенче самозащита групписем организациленĕ. Вĕсене цех начальникĕсем ертсе пыраççĕ. Халĕ самозащита групписен командирĕсем 84 сехетлĕ программăллă курсра вĕренеççĕ.

Комбинатри рабочисемпе работницăсем ССР Союзĕн граждăнĕсене пурне те обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентесси çинчен Оборонăн Государственный Комитечĕ йышăннă постановленине тулли кăмăлпа кĕтсе илчĕç. Пăшал тытма пултаракан кашни рабочи çар ĕçне пысăк тимлĕхпе вĕренме пулать. Эпир, древкомбинатри рабочисем, хамăрăн тăван çĕршыва сыхлама, тăшмана хăвăртрах çапса аркатма паттăр Хĕрлĕ Çара пулăшма яланах хатĕр.

И. ДМИТРИЕВ.

Çĕмĕрле комбинатĕнче ПВХО ĕçне вĕрентес тĕллĕшпе ĕçлекен руководитель.

―o―

Çар ĕçне вĕренме йĕркеллĕн тытăннă

ÇĔРПУ. Оборонăн Государственный Комитечĕн постановленийĕ тăрăх çар ĕçне вĕренме тивĕçлĕ арçынсем палăртнă пунктсене пурте вăхăтра пухăнчĕç.

Октябрĕн 1-мĕшĕнче ирхине 8 сехетре Кăшаркассинчи вĕренÿ пунктĕнче боецсен пухăвĕ пулчĕ. Пухура Оборонăн Государственный Комитечĕн постановленине боецсем тепĕр хут сÿтсе яврĕç, вĕреннĕ вăхăтра дисциплинăна çирĕппĕн пăхăнса пымалли çинчен калаçрĕç. Шăп 9 сехетре боецсем вĕренÿ пунктĕнчен тухса строя йĕркеленсе тăчĕç те строевая подготовка пуçланчĕ. Унтан расписани тăрăх винтовка чаçĕсене вĕренме тытăнчĕç. Кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче командăпа команда, отделенипе отделени пĕр-пĕрин хушшинче ăмăрту пуçласа ячĕç. Дисциплинăна çирĕппĕн пăхăнса пырса, çар ĕçне тимлĕн вĕренсе, тăшмана çапса аркатма пултарулă кадрсем пулас шухăш-кăмăлпа боецсем пĕр-пĕринпе социализмлă ăмăртăва тухрĕç. Кăшаркассинчи вĕренÿ пункчĕ Рындинăри вĕренÿ пунктне социализмлă ăмăртăва чĕнчĕ.

Вĕренÿ пункчĕсем пурте занятие вăхăтра пуçларĕç. Малтанхи кунах боецсем дисциплинăна çирĕппĕн пăхăнса пынине кăтартрĕç.

Г. ПЕТРОВ.

БИБЛИОГРАФИ

Юрă кĕнеки

Боевые песни. Госиздат ЧАССР.
Вырăсла, 72 стр., Хакĕ 1 т. 20 п.

Çак кĕнекене пĕтĕмĕшпе тенĕ пекех Хĕрлĕ Çар юррисем кĕнĕ. Ăна вуласа тухнă хыççăн çапла калас килет: лайăх кĕнеке, кирлĕ кĕнеке!

Пире юрă кĕнеки кирлĕ. Пире çăмăл та витĕмлĕ юрăсем кирлĕ. Мĕншĕн тесен пирĕн халăх ĕçлеме, кĕрешме кăна мар, çав вăхăтрах тата пĕтĕм кăмăлпа, пĕтĕм вăйпа юрлама та юратать. Вăл ĕçре савăнать, ĕçпе хăйĕн чун-хавалне çĕклет. Пирĕн халăх юрлать, тĕрлĕ-тĕрлĕ юрăсем урлă хăйĕн шухăш-кăмăлне, хаваслăхне, вăй-халне палăртать. Чăнах та, эпир ĕçе каятпăр-и, ĕçрен килетпĕр-и,—юрлатпăр! Хаваслăх çĕкленсе килет-и,—эпир юрлатпăр, пĕччен кăна мар, икшерĕн, виççшерĕн, ушкăнпа юрлатпăр. Кăмăл хуçăлсан тусан та —эпир юрласа яратпăр.

Юрра халăх часах ăнланать, часах йышăнать, е хатĕр юрăсем çук пулсан —вăл хăех ăна валли сăмахсем шыраса тупать, музыкине те хăех йĕркелет, çапла вара халăх юрри пулса тăрать. Юрă—вăл пирĕн тус, юлташ. Юрă—питех те пысăк вăй. Вăл пĕр çынăнне кăна мар, ушкăнăн хаваслăхне те çĕклет.

Урампа красноармеецсен роти е взвочĕ пырать, инçе çула каяççĕ,—вĕсене юрă пулăшать, юрă вĕсен урисене çăмăллатать. Эпир вĕсен юррине илтетпĕр те,—пирĕн чун çĕкленет, юрлас килет. Çакă вăл шăпах юрă хăватĕнчен, искусствăн çак массăллă формин тĕлĕнмелле вăйĕнчен килет.

Халĕ, отечественнăй вăрçă кунĕсенче, юррăн пĕлтерĕшĕ татах та ÿсрĕ. Çара каякан юлташсем юрлаççĕ, красноармеецсем ушкăнăн-ушкăнăн юрласа утаççĕ, çар ĕçне вĕренекен çамрăксем юрă янăратаççĕ, уя ĕçлеме каякан е уйран ĕçлесе таврăнакан хĕрсем юрă шăрантараççĕ,—унта та кунта хастар юрă сасси илтĕнет.

Çĕршыв ирсĕр тăшмана хирĕç кĕрешет, паттăр Хĕрлĕ Çарăн юррисене юрлать.

«Если завтра война»,—так мы пели
вчера,
А сегодня—война наступила,
И когда подошла боевая пора —
Запеваем мы с новою силой:
На земле, в небесах и на море
Наш напев и могуч и суров:
Как один человек,
Весь советский народ
Разгромит обнаглевших врагов!»

(В. Лебедев-Кумач. «Подымайся народ!»).

Пирĕн çар—рабочисемпе хресченсем енчен пĕрмаях пулăшу илсе тăракан çар. Тĕнчере ун пек çар урăх çук. Пирĕн çĕршывра Хĕрлĕ Çара юратаççĕ, ăна хисеплеççĕ, уншăн тăрăшаççĕ. Пирĕн çар—халăх çарĕ. Унăн юррисем те —халăх юррисем. Çакă вăл Чăваш АССР Государство издательстви халĕ çеç пичетлесе кăларнă «Боевые песни» ятлă кĕнекерен те лайăхах курăнать.

Çак кĕнекере пичетленсе тухнă кашни юррах (унта пĕтĕмпе—42 юрă) эпир илтнĕ, е хăшне-пĕрне хамăр та юрланă. Анчах та çакă вăл юрă кĕнеки кирлĕ мар тенине пĕрре те пĕлтермест. Пĕтĕмпех урăхла, юрă кĕнекине кашни хуларах, кашни ялтах ыйтаççĕ. Уйрăмăнах юлашки вăхăтра, пĕтĕм совет халăхĕ çар ĕçне вĕренме тытăннă май, юрă кĕнеки мĕнтери кирлĕ пулни вăйлăн сисĕне пуçларĕ. Чăвашгиз ĕнтĕ «Боевые песни» кĕнекене кăларнă чухне шăпах çакна асра тытнă та.

Юрăсен сборникĕ «Интернационал» юрăпа пуçланать. Ун хыççăн вара «Песня о родине» юрра (авторĕ Вас. Лебедев-Кумач) кĕртнĕ.

Малалла, Сталин юлташ çинчен хунă юрăсем—«Песня о Сталине» (М. Инюшин), «Песня о Сталине» (М. Рыльский), «С именем Сталина!» (А. Чуркин). Çак юрăсенче пирĕн аттемĕр çинчен, чи хаклă та çывăх юлташ, çулпуç çинчен халăх хăйĕн шухăшĕсене каласа парать.

Хĕрлĕ Çар юррисенчен ку сборнике паллă юрăсем пурте тенĕ пекех кĕнĕ. Сборникĕн малти пайĕнче—Хĕрлĕ Çарăн хальхи вăхăтри юррисем; иккĕмĕш пайĕнче—граждан вăрçи вăхăтĕнчи юрăсем, граждан вăрçи çинчен, унăн геройĕсем çинчен хунă юрăсем.

«Боевые песни» кĕнеке хальхи кунсемшĕн пит те кирлĕ кĕнеке пулса тăрать, терĕмĕр. Хăшпĕр корректурăллă йăнăшсене шутламасан, кĕнекене лайăх кăларнă, уйрăмăнах—унăн хуплашкине илемлĕ тунă.

Юрă кĕнекин тиражĕ 500 экземпляр. Сахалтарах, тейĕç. Çапла калани, тен, тĕрĕсех те пулĕ. Анчах та çак тираж та малтанлăха çителĕклĕ темелле. Ытах кирлĕ пулсан, вăл сборнике чи юлашки вăхăтра юрлама тытăннă юрăсене те кĕртмелле.

Çар ĕçне вĕренекенсем патне çак юрăсене кĕске вăхăтрах çитермелле.

В. ХУДАРСЕМ.

Гектартан 100 пăт тырă

КАНАШ. Вăтакас Татмăшри Чкалов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем хăйсен участокĕсем çинчен вăйлă тырпул пухса кĕртрĕç. Кашни гектар çинчен вăтам шутпа 100 пăт тĕштырă тухнă. Ăнса пулнă пуян тырпула пĕр тăкаксăр, вăхăтра пуçтарса кĕртнĕ. Ялхуçалăх ĕçĕсене кăтартуллăн вĕçлесе пынипе пĕрлех, колхоз государство умĕнчи обязательствăсене те пысăк чыслăхпа пурнăçласа пырать. Колхозăн халь пĕр парăм та çук.

Г. МИХАЙЛОВ.

Кашни шкултах—пионерсен дружини

Пирĕн тăван çĕршыв пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăтне кирлĕ пек урăхлатса çĕнетрĕ. Кăçал шкулсенчи пионер организацисен ĕçне те урăхлатма лекет.

Шкулти пионер отрячĕсене пионерсен пĕр дружинине пĕрлештермелле. Дружина çумĕнче штаб пулмалла. Штаб шкулти аслă вожатый ертсе пынă тăрăх ĕçлет. Штабăн начальникĕ тата 7—9 член пулать. Членсем отряд совечĕсен председателĕсем пулаççĕ.

Пионерсен кашни отрячĕ дружина штабĕ панă приказсене пĕр турткаланса тăмасăр пурнăçлать. Отряд вожатăйĕ чи хастар, маттур, пуçарулă пионерсене звеносен вожакĕсем тăвать. Отряд совечĕн председателĕ пулса ĕçлеме пĕр-пĕр пионера аслă вожатый хăй уйăрса ларать. Звено вожакĕпе отряд совечĕн председателĕ—пионерăн начальникĕсем. Çавăнпа пионерсен вĕсем каланине, хушнине красноармеецсем пекех вăхăтра, тĕплĕн пурнăçламалла. Çавăн пекех пионер отрячĕсен те дружина штабĕ хушнă кирек мĕнле ĕçе те вăхăтра тата тĕплĕн тумалла. Пионерсен дружининче хурçă пек çирĕп дисциплина пулмалла.

Хальхи вăхăтра пионерсен дружинин тĕп ĕçĕ—çамрăк патриотсене тăван çĕршыва сыхлама вĕрентесси.

Оборонăн Государственный Комитечĕн постановленийĕ тăрăх 16 çултан пуçласа 50 çула çитиччченхи арçынсене обязательнăй йĕркепе çар ĕçне вĕрентмелле. Пионерсен çар ĕçне вĕренес тĕллĕшпе 16 çула çитессине кĕтсе тăмалла-и-ха? Вĕсем пĕчĕкренех вăрçă ĕçне вĕренесшĕн çунса тăраççĕ. Çавăнпа пионерсен дружини отрядсенче вăрçă вăййисем, походсем, ăмăртусем туса ирттермелле. Пионерсем хăйсен звенисенче стройра утма, сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма вĕренччĕр, «БГСО», «БГТО» значоксен нормисене паччăр, разведчиксем, связистсем пулма вĕренччĕр, автомобильпе трактор ĕçĕпе паллашчăр, чупма, тăшманран пытанма, йĕлтĕрпе çÿреме вĕренччĕр,—çакăншăн тăрăшмалла дружинăн.

Дружинăн штабĕ красноармеецсен çемьисене пулăшас, тимĕр-тăмăр, эмел тумалли ÿсентăрансем, эмел ямалли кĕленчесем пухас тĕллĕшпе ĕçлекен тимуровецсен командин вожакĕсене ĕçре вĕрентсе, пулăшса пырать.

Пионер, эсĕ хăвăрăн дружинăн ятне ан яр, хăвна яланах тирпейлĕ тыт, дисциплинăллă пул, çар тата спорт ĕçне вĕрен, физкультура ту, тăтăшах хаçатсем вула, боецсем пек хăюллă, паттăр пулма вĕрен. Хăвăн мĕнпур пек çамрăк вăйна тăшмана çапса çĕмĕрес çĕре пама тăрăш.

Плана ытлашшипех тултарнă

ÇĔРПУ. «Новая жизнь» колхоз государствăн выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли планне пур енĕпе те ирттерсе тултарчĕ. Майракаллă шултра выльăхсем тĕллĕшпе планпа пăхнинчен 9 пуç, сысна 61 пуç ирттерсе тултарнă. Фермăсенче выльăхсен продуктивлăхĕ те ÿссе пырать. Планпа пăхнă тăрăх, кашни ĕнерен 1300 литр сĕт суса илмелле пулнă пулсан, 8 уйăх хушшинче 1392 литр суса илнĕ. Кашни сысна аминчен 11-шер çăвăр пăхса ÿстермелле пулнă пулсан, вĕсем 16-шар çăвăр ÿстереççĕ. Кашни сурăхран 2,5 килограмм çăм касса илнĕ.

Фермăра ĕçлекен колхозниксем çитĕнÿсем çинче лăпланса лармаççĕ, вĕсем ĕç тухăçлăхне куллен ÿстерсе пыраççĕ.

В. ИГНАТЬЕВ.

Гектартан 20 центнер махорка

ÇĔРПУ. Иртнĕ çуркунне 29 колхоз 94 гектар лаптăк çине махорка акса хăварнă. Колхозсем махоркăна лайăх пăхса ÿстерчĕç. Калчасене йăран çине куçарса лартнă хыççăн вăхăтра шăварса тăчĕç, туна таврашĕнчи çĕре час-часах кăпкалатрĕç, ытлашши туратсене, чечексене иртсех пычĕç.

Лайăх пăхнă махорка вăйлă çитĕнчĕ. «1905 год», «Цивильстрой», «Родина» т. ыт. колхозсем те гектартан вăтам шутпа 20 центнер таран махорка пухса илчĕç.

Махорка вăл пысăк тупăш паракан тата кирлĕ культура. Уйрăмăнах вăл оборона промышленноçĕ валли пит кирлĕ. Çакна шута илсе районри колхозсем килес çул махорка акмалли лаптăка 140 гектар таран ÿстереççĕ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5594. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 490. Ф. б. 58 84 п. л.